

Наше Слово

PIK LXVII № 47 (3406) WARSZAWA, 20 LISTOPADA 2022 ROKU
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Потреби людей нас туди скерували...

У допомозі Україні важливу роль відіграють уряди держав-партнерів, органи самоврядування та великі і відомі фонди. Але не менш важливу справу роблять і менші ініціативи, як, наприклад, створена Адамом Цалкою з Круклянок та Христофором Патрою з Гіжицька.

З ким співпрацювати?

Коли почалася війна, Адам перебував на півдні Польщі неподалік кордону з Україною. Там довідався про перші ракети, які прилетіли на Київ. Потім почали з'являтися звістки від родичів і повідомлення у масмедіа. Хотіли відразу їхати на кордон, але вирішили, що треба зібрати більше інформації, тому повернулися на Мазури. Були готові будь-якої миті повернутися на кордон забирати біженців. Родичі повідомили, що поки не виїжджають. Пізніше чоловіків вже не випускали, а жінки з родини сказали, що без хлопців не поїдуть. «Вони говорили, що вже нічого не можна купити в магазинах. Нам відразу вдалося щось зібрати серед круклянських парафіян і друзів, але виникла проблема з транспортом. Врешті ми зв'язалися з Христофором Патрою, який має буси і розмірковував про те саме. І так почалася співпраця», — згадує Адам Цалка.

Вперше з гуманітарною допомогою вони були в Україні вже 10 березня. Їх-

ній тодішній маршрут — це Луцьк, Дубно, Львів і назад. Тоді завезли спальні мішки, каремати, куртки від польської армії, харчі. Їздили практично кожні півтора місяці. У Львові налагодили контакти і звідти отримували документи, потрібні для перевезення гуманітарної допомоги. «Спочатку ми не знали, з ким співпрацювати, шукали когось, кому зможемо довіряти. В цьому нам допомогли моя і Христофора родини з України. Налагоджені тоді контакти використовуємо і понині», — розповідає волонтер. Серед них — осередок для психічно хворих у Роздолі та дім сиріт, перевезений з Маріуполя до Журавна.

Вперше туди поїхав Христофор, і з місця телефонував, перераховуючи великі потреби. «Ми відразу ж зробили збір серед парафіян у Круклянках і вирішили, що дітям і людям з осередку для психічно хворих допомагатимемо постійно», — каже волонтер. Механізм відпрацьований: коли отримують інформацію про потрібні речі, то починають їх шукати, телефонують, розпитують. Спрацьовує «метод ланцюжка».

Виявляється, що багато необхідного люди мають у себе вдома. Наприклад, інвалідний візок залишився після близького, який вже відійшов.

Діяти самотужки

Наразі Адам очікує на телефон директора осередку у Німеччині. Там планують обміняти їхнє обладнання на новіше і обіцяли віддати свої візки. Якщо вдасться, це буде успіх, але він не вирішує проблеми з транспортом. Так трапляється постійно: вдається щось зібрати, але проблемою є доправити це в Україну. Христофор Патра має власні буси, але мусить працювати, тому не завжди може ними користуватися. Один вже віддав в Україну для перевезень на фронті, але рашисти його знищили. На жаль, як пізніше дізналися волонтери, в ньому були люди. Такий бус — дуже потрібний транспортний засіб. «Ти навіть не уявляєш, скільки в нього можна запхати», — каже Адам. Звичайно, секретом волонтерів залишається його реальна маса, коли приїжджають на кордон.

Адам наголошує, що важливо самотужки брати у всьому участь: самому дізнаватися про необхідні речі, потім знаходити їх і врешті доставляти безпосередньо до тих, хто цього потребує. Так, на кордоні часом дивляться на них як на самогубць, але досі ні польська, ні українська востаннє проблем їм не створювали. Востаннє Адам возив речі у серпні. Тоді якраз перебував на півдні Польщі, в Команчі, там отримав дзвінки з України. Оскільки був близько, то перетнув кордон і дізнався, що точно треба. Серед останніх потреб, наприклад, флісова тканина. Друзі в Україні пошиють з неї балаклави. Вдалося знайти її у військовому маскувальному кольорі. За допомогою останнього транспорту змогли допомогти й внутрішнім біженцям — вони роз'їжджалися по Україні з пункту у школі біля Львова. «З того, що ми привезли, все розібрали вони. Серед речей були ліжечка для малюків, за які особливо дякували вагітні жінки. Казали, що це їм просто з неба впало», — згадує Адам.

Продовження з 1 сторінки

Травмовані діти

Так, війна — це жахття, і, за словами волонтера, допомогти комусь просто необхідно. І ніколи не забудеш погляди маленьких дітей. І їхню ширшу радість та подяку за отримані солодощі, яких, ймовірно, вони не бачили вже кілька місяців. «Найбільше тішилися жувальними цукерками „Мамба”. Спритніші навіть двічі ставали у чергу», — посміхаючись, згадує волонтер. Потім дізнався, що їх, приїжджих чоловіків, малюки сприймали з подивом. Бо знали, що то гості з Польщі, і дивувалися, що говорять українською і хочуть, щоб до них зверталися такою самою, а не російською. Опікуни дітей зробили запит, потім у Гіжицьку знайшовся спонсор, і до малечі потрапив ще й гарний п'ятиметровий басейн. Зрозуміло, що це не першочергова потреба, але діток хочеться тішити.

Повертаючись до Польщі, завжди намагалися когось туди забрати. Зазвичай це були жінки з дітьми. Коли малюки побачили зліт літака у Варшаві, зразу почали кричати, що це летить ракета. Потім знадобився час довго їх заспокоювати і переконувати, що це мирний літак. «Про одне це свідчить, наскільки зараз українські діти травмовані», — з сумом каже Адам. На щастя, в околиці осередку, де перебувають мариупольські малюки, було спокійно. Крім того, осередок зручний та комфортний, бо вдалося здобути кошти на ремонт.

Мотивація

Гірші справи — з осередком для психічно хворих, який знаходиться в колишньому монастирі кармелітів. Тут ремонті лише почалися завдяки отриманим від спонсорів коштам. «Так, з огляду на війну держава їх дати не може», — зауважує Адам. Серед мешканців цього осередку — дорослі і діти. Тут теж вже добре знають мазурських волонтерів: «Ми приїжджаємо до них як давні друзі. Коли бачать наш бус, відразу біжать під в'їзну браму».

Адам не може пояснити, чому відчуває прагнення фізично возити речі в Україну. Це поклик серця. Він переконаний, що допомагати має кожен — усіма силами. «Кілька з нас хотіли вступити до міжнародного легіону. Навіть почали збирати інформацію. Та в Україні від хлопців почули — ви краще допоможете, якщо привезитимете нам з-за кордону потрібні речі, ніж якщо підете на фронт», — згадує Адам чи не найбільш ключовий момент, що вплинув на їхнє рішення.

Іздити в Україну спочатку було трохи лячно. Коли були у Львові, то у місто прилітала бомба, потім так само сталося у Яворові. Жартома почали задумуватися, чи ворог десь не причепив їм «джипієс». Врешті озброїлися касками, бронежилетами, медичною аптечкою. «Все маю, крім карабіна, — жартує Адам і додає: — Кілька разів свистіло просто над головою, і мусили втікати, не жалюючи коліс у машині». Але сильно не налякалися, навпаки: через відчуття небезпеки отримали ще потужнішу мотивацію допомагати. Крім того, щоразу знайомляться з хлопцями з фронту. Бачать їх, терплячих і поранених, і у лікарнях. Адам каже, що ці емоції неможливо забути. Інша справа — з дітьми-сиротами, адже про них піклуються та передають багато допомоги. От і зараз найближчим транспортом планують привезти харчі та теплий одяг і взуття саме для дітей.

Возили вони й тканину на маскувальні сітки. В Україні побачили, що вона якісна, і вирішили пошити з неї військові накидки, що особливо восени стануть у пригоді хлопцям. Матеріал для цього виявився придатним, оскільки був водостійким. «Пані в Україні сказали, що дадуть тому раду. А щоб вийшло як треба, попросили учасника війни в Афганістані показати, як все має виглядати», — розповідає Адам Цалка. Накидки зробили гарні, тепер лиш треба налагодити постачання тканини. Потрібна також флісова, з якої шитимуть балаклави.

Адам не має сумнівів, що українцям вистачить сил вистояти, адже на власні очі бачить, наскільки вони організовані і стійкі. Навіть його близькі в Україні, неповнолітні хлопці, відразу ж зголосили захищати блокпости, і їм навіть вдалося перехопити російських шпигунів. Потім попросили про ліхтарики і радіотелефони, і їм змогли це передати.

Взагалі підтримка українців, як помітив Адам, не вичерпується матеріальним виміром — вона неабияк зміцнює дух українських героїв. «Будемо їздити, доки у цьому існуватиме потреба», — підсумовує Адам. Він переконаний, що такі малі волонтерські ініціативи, як їхня, мають сенс, оскільки дозволяють потрапити в неочевидні місця, і при цьому завжди дістатися до конкретних осіб, що потребують допомоги. «Ми роздрібники, а не оптовики, але будь-яка допомога потрібна», — стверджує Адам Цалка. На перемогу України він чекає нетерпляче, бо ще до війни планував переїхати сюди з рідних Мазур на постійне проживання.

Так було й у 80-ті

Христофор Патра є президентом Клубу українських байкерів Вармія та Мазури. З початком війни організація відразу вирішила допомагати. З України почали отримувати звістки про потреби. Спочатку вони друкували буклети з лого клубу і написом «Romagamy Ukraine», з зібраних коштів купували потрібні речі. Потім справа набула розголосу, до них доєдналася група волонтерів «Любоміри» з Бань-Мазурських та парафія Круклянки. Згадуючи візити до осередку для психічно хворих, Христофор відзначає, що загалом умови там непогані, але через військові обмеження бюджету бракує коштів на дещо необхідне, наприклад, засоби гігієни. Харчів наче вистачає, але навіть подарована банка кока-коли, хоч і не є предметом першої необхідності, дуже тішить хворих. А це має неабияку цінність у кризовий час. Вони також співпрацюють з волонтерами, які допомагають великому госпіталю у Львові, де лікують по-

▲ Адам Цалка

▲ Христофор Патра

ранених вояків. Тут потреб багато: від одягу та сумок для особистих речей, засобів гігієни, білизни до спортивної форми, в якій хлопці ходять на реабілітацію. Крім того, потребують ортезів на ноги та руки, ліжок з електричним управлінням, оскільки поранені часто можуть лише управляти пультом. Пан Христофор у 80-ті роки був в еміграції у Німеччині, і там бачив, як німці допомагали східним країнам. «Це дуже схоже на теперішню ситуацію з Україною. Люди були дуже заангажовані, в тому числі українська післявоєнна діаспора. Було видно, що вони роблять це просто за покликом серця», — розповідає Христофор Патра. За його словами, сучасні випадки зловживання допомогою не є новиною: «Тоді, у 80-ті, на базарах

також можна було купити речі, які передавали з Німеччини у Польщу». Для них, тодішніх біженців з комуністичних держав, Німеччина давала помешкання, щомісячні кошти на проживання та безкоштовну медичну допомогу. Треба було лише офіційно оформити своє перебування і заявити, чи залишаєшся на місці чи плануєш кудись мігрувати. Хоча правила перебування часто змінювалися, постійним залишалося відчуття прихильності з боку німців. Це саме зараз демонструють поляки до українців. Пан Христофор приймав багато

дзвінків від друзів, які хотіли поселити у себе біженців з України. В польському суспільстві, на його думку, така відкритість існує тому, що люди почали краще жити. Вони відчувають, що якщо поділяться з іншими, то не збідніють. Важливе й те, що націоналістичні напади на українців призупинилися, а до підтримки сусідів заохочував польський костел. Водночас волонтер не певен, що люди допомагають, бо бояться війни у своїй країні. Образно, чиїсь страждання від раку сприймаються інакше, ніж коли хворіє хтось близький, і треба відвідувати лікарні та бути з цією трагедією щодня.

Повага до волонтерів

Мазурські волонтери від початку мали безпосередні зв'язки з потребуючими, в тому числі через те, що чули про затримку допомоги на складах і незрозумілі правила розподілу. Вони на пакунках розміщують своє лого і тому мають відгуки з місць, куди вона потрапляє.

Від самого початку велике враження на них справили повага до волонтерів і згуртованість українців. Коли у Львові мали проблеми з автівкою, то вміть з'явилися місцеві волонтери і відвезли харчі з коротким терміном придатності. Так само за мить з'явилися фахівці з запчастинами і безкоштовно відремонтували машину. Іншого разу у них згоріла автомобільна лампочка. В крамниці, куди пішли за другою, побачили хлопця, який збирався на фронт. Загалом був військово вдягнений, але на ногах мав кеди. Волонтери вирішили, що так не можна йти воювати, і подали йому військові чоботи. «Не лампочка, а потреба цієї людини нас туди скерувала», — згадує Христофор Патра. Так, його дратують як бюрократія на кордоні, так і випадки перепродажу гуманітарки. Не подобається й те, що просять привезти лопати чи сокири, які легко купити і в Україні. Дратує і те, що зі Львова часом чогось хочуть не тому, що потрібне, а тому, щоб гарно виглядати відповідно до трендів мілітарної моди. Але злість швидко минає, коли пригадуються обличчя малих мариупольців, або по телефону чуєш, що після останньої атаки рашистів потрібні генератори струму. Тож постарайся зібрати кошти і їх завезти. «Полюють» теж на міцні і теплі військові спортивні костюми, які можна наразі придбати по 20 зл. Якщо влітку вдалося по 8 зл. здобути військові куртки, то і тепер може пощастити.

Справжнє обличчя росіян

Христофор Патра — оптиміст, і вірить, що все в Україні завершиться добре. Каже, що допомагати треба, бо це наші брати. Підтримуючи українців, не припускає можливості війни у Польщі: «Кожен з нас мусить зробити внесок у цю підтримку, бо, напевно, на рівні міждержавних відносин не зможуть все залагодити». Він також очікує, що справжнє обличчя росіян, яке зараз ми всі побачили, стане новим поштовхом для дослідження їхньої ролі у розпалюванні колишньої ворожнечі між поляками та українцями.

Панове Адам і Христофор 10 листопада вирушили з черговим транспортом. На борту згідно з планом є генератори, павербанки, теплий одяг, харчі тощо. В Україні є маленькі і дорослі герої, яким все це напевно пригодиться. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото з архіву волонтерів

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

День пам'яті жертв голодоморів

Фото з фейсбук-сторінки Посольства України

На 26 листопада, тобто четверту суботу листопада, припадає щорічний національний пам'ятний день в Україні — День пам'яті жертв голодоморів. Традиційно цього дня у храмах проводяться поминальні богослужіння і покладаються символічні горщики з зерном та свічки до пам'ятників жертвам голодоморів в Україні. Подібне відбувається також у різних містах по всьому світу. У Польщі такі місця розташовані у Варшаві, Кракові, Перемишлі тощо.

Цього дня о 16:00 (за польським часом — о 15:00) оголошується загальнонаціональна хвилина мовчання, після чого по всій Україні відбувається акція «Запали свічку», в межах якої всі охочі несуть свічки до пам'ятників жертвам. В акції також можна взяти участь, запаливши свічку у своєму вікні. До чого і закликаємо всіх читачів тижневика.

Слід додати, що 3 листопада у Варшаві було відрито виставку «Голодомор і повторний геноцид» (на фото).

«Пам'ять про геноцид, вчинений комуністичною владою СРСР проти українського народу, набуває особливого значення сьогодні, коли росія вкотре намагається вчинити геноцид в Україні, викрадаючи зерно, блокуючи українські порти, руйнуючи критичну інфраструктуру, спричиняючи продовольчу кризу світового масштабу», — говорив під час відкриття Василь Зварич, посол України у Польщі.

На 18 плакатах автори представили історію злочину, вчиненого радянською владою над українським народом, що мав місце у 30-х роках ХХ століття. Було пораховано, що тоді в Україні від голоду, який штучно створили комуністи, вмирало по 17 людей щохвилини! Виставку підготував Національний музей Голодомору-геноциду у Києві у співпраці із Музеєм історії Польщі у Варшаві та Польським інститутом у Києві. Її можна оглянути щодня до кінця листопада у галереї просто неба музею «Королівські Лазенки» зі сторони Уяздовських алей.

Українська письменниця отримає нагороду від міської ради Кракова

Фото Павла Лозы

Цьогорічну нагороду міської ради Кракова ім. Станіслава Вінченца, яку вручають за видатні заслуги в популяризації культури Центрально-Східної Європи, отримає українська письменниця Оксана Забужко. Про це інформує офіційний сайт міста Кракова.

Нагороду присуджує журі на чолі з головою міської ради Кракова. До складу журі входять лавреати премії та запрошені представники установ у сфері культури, науки, освіти та громадської діяльності, а також представники мерії міста Кракова.

«Величезна робота Оксани Забужко, спрямована на усвідомлення історичної, культурної та екзистенційної специфіки України у ширшому контексті цивілізацій, сучасної історії та зв'язків між народами, та її літературний доробок, який детально аналізує вразливість мешканців нашого макрорегіону, стали причиною того, що журі нагороди майже одностайно ухвалили її кандидатуру», — повідомив Рафал Комаревич, голова міської ради Кракова та голова журі.

Книги та статті Оксани Забужко перекладені багатьма мовами — зокрема польською, англійською, французькою, німецькою, чеською, угорською, хорватською, болгарською, російською та перською.

Серед лавреатів нагороди є, серед інших, режисерка Агнешка Голланд, письменники Анджей Стасюк, Мартін Поллак, Сергій Жадан, композитор Кшиштоф Пендереський, історик Ярослав Грицак, режисер Олег Сенцов та інші. Лавреати, крім іншого, отримують фінансову премію у 50 тисяч злотих.

Церемонія вручення нагороди відбудеться 22 листопада під час відкриття цьогорічного економічного саміту Open Eyes.

За день до події, 21 листопада, мер Кракова запрошує всіх охочих на зустріч «На боці пам'яті» з Оксаною Забужко. Вона відбудеться о 18:00 в Міжнародному центрі культури (Międzynarodowe Centrum Kultury) за адресою: Rynek Główny 25. У зустрічі також візьмуть участь Катажина Котинська, перекладачка української літератури, професорка Інституту славистики Польської академії наук, та Лукаш Галюсек, програмний директор Міжнародного центру культури в Кракові.

Конференція «Міграції, депортації, переселення в історії Підляшшя»

18-19 листопада в Більську-Підляському і Білій на Підляшші відбудеться VI Підляська українська наукова конференція «Міграції, депортації, переселення в історії Підляшшя».

Особлива увага під час конференції буде присвячена питанням акції «Вісла», яка влітку та восени 1947 року була проведена комуністичною владою Польщі також і на Південному Підляшші. Цей комуністичний злочин та його наслідки для регіону не були досі достатньо вивчені. Організатори хотіли б під час конференції висвітлити причини і хід подій, які відбулися 75 років тому на Південному Підляшші, наслідки виселення як для побутування в регіоні української мови і культури, так і для Православної церкви. Учасники конференції також намагатимуться розглянути юридичний, економічний, соціологічний і культурологічний аспекти акції «Вісла», а також її відгомін у літературі та мистецтві.

Звичайно, тематика конференції торкнеться й інших питань, що мають вплив на життя української громади Підляшшя, у тому числі буде розглянуто правові, економічні, географічні, природничі та соціологічні чинники. У ході зустрічі її учасники обговорюватимуть і проблематику сусідніх регіонів, у яких мешкають українці — Берестейщини та Холмщини. Йтиметься й про досвід інших меншинних спільнот, зокрема про функціонування національних меншин у Польщі та в інших країнах.

Дебати про українське переселенство у Варшаві

18 листопада (18:00) у Повсехньому театрі ім. Зигмунта Гюбнера у Варшаві відбудуться дебати «Jesteśmy tu razem»/«Ми тут разом». Учасники дискусії говоритимуть про проблеми, з якими стикаються українські сім'ї в Польщі, та про те, як вони їх вирішують. Польські та українські експерти хочуть разом пошукати відповіді на питання, що робити, щоб краще реагувати на потреби біженців, як сприяти їхній інтеграції, яка є корисною і для польського суспільства, економіки та ринку праці.

«Ми хочемо запитати обидві сторони про те, з якими проблемами стикаються українські сім'ї в Польщі (робота, житло, освіта дітей) і як з ними справляються — за підтримки (або навпаки) польської держави, органів місцевого самоврядування та всього суспільства», — зазначають організатори.

Це також привід критично поглянути на масштаби та форми допомоги, яка надається біженцям, обговорити ситуацію такою, якою вона є, без польського самовдоволення, і вказати на основні недоліки в державній політиці.

«Шукатимемо відповіді на питання, що потрібно зробити, щоб вирішити хоча б базові проблеми біженців і таким чином сприяти їхній інтеграції», — запрошують організатори дебатів.

Також буде обговорено, що означає ситуація масової української міграції для польсько-українських стосунків, як обидві сторони бачать їхнє майбутнє. А ще — життєві дилеми українців: чи повертатися, коли і за яких умов, чи залишитися в Польщі надовше, а то й назавжди? Чи їхати далі на Захід?

Розглянуть питання і про минуле — наскільки складний для обох народів історичний досвід може обтяжувати сьогоdnішні відносини, а також чи може гасло «Польща для поляків» перетворитися на «Польща для всіх, у тому числі й для українців», і що здатні для цього зробити польська та українська еліти?

У зустрічі візьмуть участь Магдалена Чажинська-Яхім — віцемерка міста Сопот, відповідальна за соціальну політику міста, Мирослава Керик — голова фонду «Наш вибір», Домінік Овчарек — директор програми соціальної політики в Інституті громадських справ, Олександра Гнатюк — професорка Варшавського університету, яка спеціалізується на східноєвропейському питанні, та інші гості.

Під час дебатів буде синхронний переклад для всіх учасників заходу. Більше про подію — на сайті театру (powszechny.com).

Як відзначали День української писемності та мови у Польщі

Щороку 9 листопада Україна відзначає День української писемності та мови. Це свято було встановлено указом президента України 6 листопада 1997 року. Зазвичай цього дня вшановують пам'ять преподобного Нестора Літописця, послідовника творців слов'янської писемності Кирила і Мефодія, відзначають найкращих популяризаторів українського слова та проводять Всеукраїнський радіодиктант національної єдності, до якого приєднуються навіть українці, які живуть за кордоном.

Радіодиктант національної єдності було започатковано 2000 року. Відтоді щороку всі охочі можуть взяти участь у написанні радіодиктанту. Організатори зазначають, що його мета — об'єднати людей навколо України в усьому світі, а не перевіряти грамотність учасників, і закликають усіх долучитися до флешмобу на підтримку України. Авторкою цьогорічного тексту була українська письменниця і режисерка Ірина Цілик. А зачитала диктант народна артистка, Герой України Ада Роговцева.

Його писали і українці, що мешкають у Польщі. Багато хто це зробив самостійно. А у Варшаві, Кракові та Гданську написання диктанту відбулося у місцевій українській домівці. До флешмобу доєдналися і учні українських шкіл. Учні зі школи у Білому Борі (фото зверху), крім цього, що писали диктант, прочитали «Молитву до мови», написану Катериною Мотрич. В особливий спосіб відзначили це свято і українські ліцейсти з Гурова-Ілавецького, які краз перебували у Барселоні у межах проекту «ERASMUS+». Молодь, одягнена у вишиванки, виступила з мініконцертом на площі Avenida Catedral перед іспанськими глядачами та туристами, презентуючи українську культуру і фольклор (фото внизу).

Фото з архіву шкіл

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Платформа для перегляду польських та українських театральних вистав

8 листопада на польському ринку з'явилася унікальна стримінгова платформа — DRAMOX. Її автори наголошують, що це чудова нагода переконавшись, скільки емоцій можуть подарувати вистави, навіть якщо їх переглядати вдома на дивані.

«Наша місія полягає не лише в тому, щоб наблизити світ театру та зробити його доступним на відстані витягнутої руки — ми також хочемо підтримати театри, митців і творців, які просувають польську культуру на міжнародній арені, і показати польським глядачам вистави за кордоном», — зазначають творці платформи. Більше — на сайті платформи dramox.pl.

«Україна. Під іншим небом»

Це назва художньої виставки, яку 4 листопада було відкрито у Центрі сучасного мистецтва Уяздовського замку у Варшаві (Centrum Sztuki Współczesnej — Zamek Ujazdowski). Вона представляє роботи українських художників, які є їхньою реакцією на російську агресію. Час військового поневолення виявився для них і моментом художнього просвітлення. Після 24 лютого 2022 року творці зіткнулися з необхідністю фіксації трагічних подій. Витвори мистецтва, що представлені на виставці, зображають звірство російського окупанта і мають на меті достукатися до совісті громадськості усього світу. Виставка «Україна. Під іншим небом» містить понад 200 робіт 32 художників. Подію можна відвідати до 12 березня 2023 року.

День з українською культурою в Старгарді

Фото з фейсбук-сторінки гуртка ОУП у Старгарді

Танці, пісні, виставки, стенди зі стравами, виробами народних промыслів, іконами та українськими костюмами — так виглядала перша едіція заходу «День з українською культурою», який відбувся 4 листопада в Культурному центрі (Dom Kultury Kolejorza) у місті Старгард.

Запрошенням організаторів скористалося чимало мешканців та гостей міста. Привітав усіх голова старгардського гуртка Об'єднання українців у Польщі Павло Пальчинський. Серед гостей були, зокрема, старостина Старгардського повіту Івона Вісневська, заступник мера міста Пйотр Минц, почесний консул України в Щеціні Генрик Колодій.

Ті, хто відвідав захід, не могли поскаржитися на брак розваг та активностей, які підготували організатори — місцевий гурток ОУП та греко-католицька парафія у Старгарді. Особливо багато було музичних. У заході взяли участь, зокрема, дитячий танцювальний колектив «Намисто», вокальний гурт «Українські барви» та дитячий вокальний колектив «Віночок». Варто додати, що всі вони були засновані українцями, які приїхали до міста після 24 лютого. Виступила і відома місцевий публіці родина Марцішаків. Сімейний гурт складається з місцевого греко-католицького пароха о. Руслана Марцішака з дружиною Івною та дочкою Оленою.

Охочі могли ознайомитися з фотовиставкою Тетяни Ковтун та Романа Будзовського. На їхніх знімках зафіксовані події, пов'язані з агресією росії в Україні. Також на них представлені моменти з життя звичайних громадян України, які вже кілька місяців живуть у Старгарді. В межах Дня з українською культурою також були представлені традиційні українські костюми, вироби народних промыслів та ікони.

Було дещо і для поціновувачів українських смаколиків. Відвідувачі заходу могли скуштувати традиційні страви: вареники, млинці, сало тощо.

Кошти, виручені від продажу виробів зі стендів, будуть передані Старгардському комітету допомоги Україні для підтримки наших воїнів. Як повідомили

члени місцевого гуртка ОУП, під час заходу було зібрано понад 6 тис. злотих.

В Україні освятили пам'ятний знак депортованим українцям з Малкович

Фото з фейсбук-сторінки товариства «Надсяння»

На початку листопада у селі Великі Глібовичі (Львівська область) на місцевому цвинтарі освятили пам'ятний знак депортованим українцям з Малкович. Про це інформує товариство «Надсяння».

Чин панахиди очолив о. Богдан Прах, ректор Українського католицького університету, який походить з Ліська (Підкарпатське воєводство).

Пам'ятник був створений за сприяння нащадків, громади села Великі Глібовичі, де знайшли прихисток депортовані українці — в тому числі громада вихідців з Малкович, а також отця Миколи Стручинського з церкви Успіння Пресвятої Богородиці.

Участь у заході взяла голова Львівського регіонального суспільно-культурного товариства «Надсяння», заступниця голови комісії з питань історико-культурної спадщини та туризму Соломія Риботицька, голова товариства «Любачівщина» Богдан Парадовський, заступник голови товариства «Холмщина» Олександр Волошинський.

«Сьогодні слова подяки висловлюємо ініціаторам створення цього пам'ятного місця. Подяка авторам пам'ятника, які перейнялись цією темою, це нелегко, але студентам нашого комунального коледжу це вдалося. Бачимо, що усе зроблено з великою любов'ю і душею. Історія, пам'ять, молитва... Маємо пам'ятати нашу історію і вшановувати загиблих українців. На жаль, історія може повторюватися, і зараз, в наш час, ми теж бачимо депортацію українців уже зі східних територій, тому важливо добитися визнання депортованих на законодавчому рівні», — зазначила під час виступу Соломія Риботицька.

Олена Падовська розповіла історію свого батька, на очах якого у 1945 році вбили батьків та сусідів, а його примусово вивезли з Малкович на Львівщину. Усе життя чоловік вболівав та переймався долею своїх односельців та хотів, щоб у Підкарпатському воєводстві теж було належне вшанування жертв депортації.

«Не маємо права забувати про трагедію нашого народу. Увічнення пам'яті — це наша данина тим людям, які жорстоко постраждали від комуністичних режимів», — наголосила Олена Падовська.

Також присутні поклали квіти та запалили лампадки на могили Юліана Головінського, сотника УГА, народженого в Радимні біля Перемишля.

За історичними даними, у 1939 році населення Малкович становило 1170 українців. Перед депортацією місцеве українське населення зазнало жорстоких катувань. У ніч з 17 на 18 квітня 1945 року в селі було вбито щонайменше 133 українці. Їхні прізвища документально встановлені — переважно це були діти та жінки.

Темні «Ерині» в Народному домі

З 25 жовтня на платформі TVP VOD можна дивитися серіал «Ерині». Це 12-серійна екранізація за мотивами популярних львівсько-вродлавських кримінальних романів Марека Краєвського: «Ерині», «Числа Харона», «Ріки Аїду», «У безодні темряви». Вони розповідають історію скандального комісара поліції Едварда Попельського, також відомого як Лисий. «Ерині» — це не лише колоритна історія, а й досконально відтворений характер епохи — мультикультурний образ довоєнної Польщі. Дія серіалу починається перед самим початком Другої світової війни, в лабіринтах львівських вулиць. Крім Львова, знімали у Вроцлаві, Лігніці, Свідниці, Валбжиху, Кракові та Перемишлі.

І хоча Перемишль неодноразово втілено у фільмах і серіалах, будівлю українського Народного дому та його волонтерів було відзнято у загальнонаціональній постановці вперше. Запис у Народному домі відбувся два роки тому. Режисером постановки став польський режисер Борис Ланкош, а головну роль виконав відомий актор Марцін Дороцінський.

Українці та поляки прибрали на цвинтарі у Будинині

Фото з архіву Ярослава Вуйчика

22 жовтня завдяки ініціативі товариства «Робимо те, що можемо» з Ульгівка (Robim Co Możem, Ułhówek) було впорядковано цвинтар у селі Будинин (Томашівський повіт). На кладовищі зустрілися мешканці Будинина та прилеглих сіл, а також гості із Замостя, Любліна та Перемишля. Загалом близько п'ятдесяти осіб за допомогою бензопил, секаторів вирубували та руками виносили густі дикорослі куші з території старої української (греко-католицької) частини цвинтаря.

«Старі хрести врешті побачили денне світло. Чи знайдуться тепер кошти на їхню інвентаризацію та ремонтно-реконструкційні роботи? Тримаймо кулаки!» — написав на своїй фейсбук-сторінці Ярослав Вуйчик, один з учасників прибирання кладовища, який інформує про ініціативу.

Як читаємо на фейсбук-сторінці товариства, перший цвинтар у Будинині, ймовірно, був заснований у XVI столітті навколо церкви. На ньому спочиває, зокрема, уродженець села Корнило Салагуб, культурно-освітній діяч, який виконував обов'язки місцевого комісара Західноукраїнської Народної Республіки. Він є одним із 12 жителів Будинина, які загинули в 1918-1920 роках у боях за незалежність України.

Саме село до 1944 року належало до Сокальського повіту, після Другої світової війни опинилося у складі Польщі. 6-15 липня 1947 року під час акції «Вісла» з Будинина було виселено близько двохсот українців. Багато сімей потрапило до околиць містечка Інсько в Західнопоморському воєводстві.

65-річний ювілей школи у Лігніці

Учні, їхні батьки і вчителі Комплексу загальноосвітніх шкіл № 4 ім. Богдана-Ігоря Антонича у Лігніці 21 жовтня відзначали «Свято школи». Цього року закладу виповнилося 65 років. Попри ювілей, через війну в Україні дирекція відмовилася від урочистого балу. В межах святкувань у школі відбувся концерт, де виступили учні, в тому числі шкільний танцювальний ансамбль. Також цього дня першокласники початкової школи № 5 (це українська початкова школа в Лігніці, яка існує з 2017 року) склали шкільну присягу. Серед запрошених гостей, які взяли слово з нагоди «Свята школи», був голова Лігницького відділу Об'єднання українців у Польщі Богдан Печушок.

Нагадаємо, що український ліцей, що знаходиться у Нижньосілезькому воєводстві, був заснований у 1957 році у місті Злоторія. У 1960 році школа була переведена до Лігніці. З 1993 року знаходилася на вулиці Панцерній, яку у 2009 році перейменували на вулицю Тараса Шевченка. Школа вважається найстарішим середнім навчальним закладом у Польщі свого профілю (школа з вивченням української мови). Багато представників української меншини називають її «alma mater українства» у Польщі. Звісно, випускниками закладу стали особи, що сьогодні є лідерами української громади. За роки свого існування українська школа у Лігніці стала «кузнем кадрів» для церков обох конфесій, шкіл, університетів, українських громадських організацій тощо.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

УКРАЇНА

«Ім за себе слід молитися»:

як українці втратили рідних, потонулих у російській пропаганді

Роман Джорджа Орвелла «1984» був написаний 1948 року, однак його сюжет – немов замальовка до сучасної росії. Безліч фейкових новин по телебаченню та пропаганда величі російської федерації відверто засліпила очі громадянам. Відтак, велика частина з них вважають війну в Україні виправданою, ба, більше – пишаються кривавою різаниною цивільного населення, яку тут влаштували їхні війська. Чимало українців мали родичів в росії: у когось там був брат, сестра, мама чи друг. Проте від 24 лютого мільйони людей викреслили цих осіб зі свого життя. Розповідаємо історії українців, які фактично втратили рідних, хоча ті ще живі.

Марина, Луцьк

Марина родом з Луцька, у росії в неї живе тітка Дар'я. Стосунки між жінками були напружені ще з 2014 року, коли почалася війна на Сході. Попри це, жінка старалася підтримувати зв'язок із родичкою.

«Особисто ми бачилися з нею ще до війни у 2014 році. Дар'я приїздила до нас погостювати. Ми тоді не помічали таких розбіжностей у поглядах – напевно тому, що не спілкувалися про політику. Все почалося у 2014 році, коли вона поїхала відпочивати в окупований їхніми військами Крим – ми посварилися по скайпу. Я не розуміла, чому вона так вчинила, але пробачила її вчинок», – розповідає героїня.

За словами Марини, потім вона про це пожаліла – каже, що потрібно було одразу розірвати зв'язок з родичкою. Марина ділиться, що з ввічливості вітала тітку зі святами, але про попереднє спілкування мови не було.

«Коли почалося повномасштабне вторгнення, Дар'я навіть не подзвонила, хоча до того часто питала, як у мене справи. Я сама їй написала – кажу, війна у нас, ви почали війну, а вона почала розказувати, що все брехня, що треба трохи потерпіти і нас визволять. Від кого визволять – вона, звісно, не знала. Після цього я заблокувала всі її контакти у соцмережах. Для мене її не існує, для моїх дітей теж», – наголошує героїня.

Славка, Київщина

Славка пережила окупацію російських військ на Київщині. Жінка не встигла покинути рідну домівку перед тим, як в село зайшли ворожі війська. Героїня розповідає: щоб вижити, довелося постійно спати в погребі, а їжу приносили небайдужі сусіди. Жінка – пенсіонерка, тож їй було важко пересуватися. Окрім того, у неї чоловік на інвалідному візку. У росії в героїні жила двоюрідна сестра Ірина.

«Ми росли разом з Ірою, потім вона вступила в столичний університет і там зустріла свого нареченого, він був з москви. Мені він ніколи не подобався – миршавий такий, худий був. Мама моя казала, що той хлопець приворожив її, бо вона йому дуже сподобалося. Іра переїхала з ним разом до москви, але ми продовжували писати одна одній, слали телеграми. Іра там народила двох синів, фото нам навіть показувала, а чоловік отой рідко з нами говорив», – каже жінка.

Сестра Славки подзвонила їй тільки 29 лютого і ні слова не спитала за війну. Жінка розмовляла так, ніби все гаразд. Коли ж Славка розповіла їй, що спить у холодному погребі та ховається від російських танків – та їй не повірила. Після цього спілкування закінчилося, ділиться з гіркою усмішкою Славка.

Христина, Харків

Христина переїхала з Донбасу у 2014 році, вдома залишився батько. На жаль, дівчина була змушена припинити спілкування з рідним татом, адже той перейшов на бік російських окупантів.

«Доходило до того, що він бажав мені смерті. У це, звісно, важко повірити, але мій тато так мені й писав. Називав бандерівкою, казав різні погані речі. До 2014 року ми жили у Донбасі, але у нас з мамою завжди були важкі стосунки з батьком. Коли ми прийняли рішення їхати з Донбасу, тато не захотів з нами. Вже 8 років я живу в Харкові, обоюмо це місто, але росіяни прийшли і сюди.

Інколи я не знаю, куди мені вже варто поїхати, щоб мене перестали „рятувати”, – з сумом розповідає героїня.

Христина наголошує – вона не жаліє про припинення спілкування з татом, однак зізнається, що часом пише йому. Дівчина має надію, що колись він зрозуміє, яку помилку вчинив – головне, щоб це було не запізно, каже Христина. Героїня живе у Харкові і попри обстріли продовжує працювати та зберігає оптимізм.

«Я вже навіть купила український прапор, щоб святкувати нашу перемогу. Харків дає мені можливість жити та працювати, я щодня доначу, багато гуляю та красиво одягаюсь. Часом розумію, що кожен день може бути останнім – не хочеться провести його погано», – розповідає героїня.

Марія, Кривий Ріг

Марія народилася та виросла в Кривому Розі, тут же вийшла заміж та виховала дітей. Жінка важко працювала все життя – її чоловік рано пішов з життя, тож їй самотужки довелося «піднімати на ноги» дітей. Героїня розповідає, що в росії у неї були родичі по маминій лінії.

«Я ще коли дитиною була, вони до нас приїздили, ми їх частували, мама стіл накривала, пекла торти, хоча грошей у нас було мало. Мама навчила мене бути гостинною зі всіма, не дивлячись на те, хто де народився», – розповідає Марія.

Героїня згадує, що, коли Україна стала незалежною, родичі почали частіше навідуватися до неї, однак тему політики в родині намагалися не підіймати. Однак, в лютому 2022 року Марія сама зателефонувала родичам – ті їй не повірили.

Так спілкування й закінчилося.

«Десять у серпні родичі мені написали – говорили, що моляться, що все йде до кращого. Їм за себе треба молитися, адже я не знаю, куди їх пустять після всього, що їхні люди тут наробили», – каже героїня.

У червні 2022 року видання The Washington Post повідомило, що росіяни мають приблизно 11 мільйонів родичів в Україні. Згідно із опитуванням The Washington Post, протягом перших двох тижнів повномасштабної війни в Україні більша частина українців припинила будь-яке спілкування із родичами з рф. Втім, деякі опитані повідомили, що відновили спілкування згодом. Серед наших героїв тільки Христина має надію, що її батько все ж рано чи пізно усвідомить свою помилку. ■

Тетяна СЕМАКОВСЬКА

Фото з Pixabay

ПУЛЬС
УКРАЇНИ

Херсон звільнено від російських окупантів. Після швидкого наступу 11 листопада армія України зайшла в Херсон. Також ЗСУ звільнили правий берег Херсонщини та десятки населених пунктів на ньому, відтиснувши росіян на лівий берег. Українські військові діяли протягом певного часу методом поступового виснаження противника, обстрілюючи мости, склади, відрізаючи можливості постачання російській армії. Розуміючи, що Херсон втримати не вдасться, рф почала відводити війська (поступово виводилися найбільш боєздатні підрозділи, а на їхнє місце заводилися мобілізовані), переправляти артилерію на лівий берег, грабувати і вивозити усе цінне з музеїв, державних установ і навіть зоопарку в Херсоні. Як кажуть експерти, спочатку росіяни готувалися до стрімкого наступу українців та готували позиції, аби завдати ЗСУ максимальної шкоди. Але українське командування обрало тактику на виснаження, і коли противнику стало зрозуміло, що йому не вдасться втягнути українців у тяжкі вуличні бої, росіяни почали спільно виводити вже всі свої війська. По відступаючих росіянах українська армія наносила артилерійське ураження, зокрема на переправах, тож рф понесла значні втрати особового складу, а також подекуди залишила військову техніку.

Першими у Херсон увійшли Сили спеціальних операцій Збройних сил, їх зустрічали сотні щасливих українців з державними прапорами та дякували за звільнення. «Херсонці чекали і ніколи не відмовлялись від України. Надія на Україну завжди виправдовується – Україна завжди повертає своє», – сказав з цього приводу президент України Володимир Зеленський. – Попри всі загрози, репресії та знущання окупантів херсонці берегли українські прапори, вірили в Україну». Наступного дня до Херсона повернулася українська поліція, СБУ, запрацювала міська й обласна влада, а також торговельні мережі та мобільний зв'язок.

Полишаючи правий берег, росіяни щільно замінували Херсон, а також відступили, аби утруднити ЗСУ наступальні дії. Однак зупинятися українські війська не збираються. Про це, зокрема, заявив секретар Ради національної безпеки та оборони України Олексій Данилов. За його словами, Україна не планує «заморожувати» війну після деокупації Херсона. «Ми не холодильна камера. Ми маємо звільняти наші території незалежно від погоди, незалежно від пори року», – сказав він. Також Данилов попередив про серйозне замінування території: «Ми не виключаємо, що закладено навіть великі фугаси, і тому населенню треба ставитись до цього обережно». Місцевих мешканців просять дотримуватися визначених правил, обережно пересуватися містом та не чіпати підозрілі предмети, а тих, хто виїхав з Херсона, – не поспішати повертатися, доки не будуть завершені стабілізаційні заходи.

Наступальні настрої української армії підтримує і колишній командувач Сухопутних сил США у Європі генерал-лейтенант Бен Ходжес і пророкує взяття Маріуполя і Мелітополя вже до січня. «Незабаром із Херсона будуть стріляти HIMARS. Підступи до Криму в межах досяжності. Це послабить російську оборону, в той час як «ліве крило» контрнаступу візьме Маріуполь та Мелітополь до січня. Потім розпочнеться вирішальна фаза кампанії – звільнення Криму», – вважає військовий.

Загибель колаборанта Стремоусова. Представник російської окупаційної влади на Херсонщині Кирило Стремоусов загинув 9 листопада в дорожньо-транспортній пригоді на території Херсонської області. Це підтвердив керівник окупаційної влади Херсонщини Володимир Сальдо. владімір путін нагородив Стремоусова орденом за мужність посмертно.

Нагадаємо, наприкінці квітня, після того, як росіяни зайняли Херсонську область, там були сформовані нові окупаційні адміністрації. Обласну адміністрацію очолив Володимир Сальдо, який був мером Херсона три терміни поспіль у 2002–2012 роках та депутатом від «Партії регіонів». А місцевий активіст Кирило Стремоусов, який представлявся головою комітету порятунку Херсонщини «За мир і порядок», оголосив себе заступником Сальдо. Українська влада відкрила провадження проти Стремоусова за підозрою у наданні іноземній державі допомоги в проведенні підпільної діяльності проти України, вчиненої в умовах воєнного стану.

Чи стала випадковою ДТП, чи це замах з боку України, а може навпаки росії – наразі невідомо. За підрахунками журналістів, з початку війни на окупованих територіях було скоєно як мінімум 29 замахів на проросійських чиновників, з них 14 було вбито. Найбільше і вбивств, і замахів було саме на Херсонщині.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

ПОДІЇ

Минуле не зникло, проте важливіше майбутнє

Селиська – невелике село, розташоване на правому березі річки Сян, приблизно за 80 кілометрів від Перемишля. Саме там зустрілися нащадки жителів цього та довколишніх сіл. Серед них було кілька осіб, які пам'ятають ці місця з часів дитинства.

В суботу, 5 листопада, в колишній церкві св. Архистратига Михаїла у Селиській відбулася зустріч і спільна молитва осіб, які походять з цього регіону. Спершу минула літургія, яку очолив о. Богдан Крик з Рясева у сослужінні о. Романа Коцуровського з Перемишля. Були також присутні місцевий римо-католицький священник Станіслав Бартмінський і греко-католицькі сестри. Після літургії було відслужено панахиду за всіх померлих з цієї парафії.

Церква є визначною спорудою в селі. До 1936 року це була святиня під Покровою св. Дмитрія. Опісля прийняла звання св. Михайла. У згадці про село за 1936 рік написано, що парафія нараховувала дві тисячі вірян. Це були жителі Селиськ та довколишніх сіл.

— Це була велика парафія. Ми зараз трохи призабули історію, а її треба пам'ятати. Але разом з тим — час будувати майбутнє. Зараз мости між поляками та українцями впали, були знищені. Під час війни, коли всі ми під загрозою, ці структури дуже швидко відбудовуються. Маю надію, що добро, яке твориться попри війну, триватиме довго, — сказав під час молитви у храмі о. Богдан Крик.

▲ На першому плані Ірина Туцька-Стабішевська та Юліан Бак

Після літургії своїми спогадами поділилися колишні мешканці Селиськ та довколишніх сіл.

— Минуле не зникло, воно є нашим. Минуле моєї родини згадується і записане з 1887 року. Це рік народження

мого дідуся Йосифа, який, ймовірно, був тут охрещений, — розповіла пані Ірина Туцька-Стабішевська. Перемишлянка зазначила, що приїзд до Селиськ є для неї тривожним, але водночас обнадійливим.

— Пам'ять — це вдячність, вдячність серця. Я відчуваю тепло, бо тут народилися мій тато, дядько і тітки. Саме тут родина спочиває на цвинтарі, — додала пані Ірина.

Марія Фіцак привезла з собою акт хрещення свого діда Івана Фіцака, хрещеного у цій парафії. На документі є підпис колишнього (останнього) українського пароха святині. Другий документ — це пам'ятка з першого св. причастя її батька за 1938 рік.

— Не знаю, як це сталося, але це єдині такі документи в моїй родині, — сказала зі сльозами на очах Марія Фіцак. — Дідо дуже хотів повернутися до рідних країв.

Будучи при смерті, 1963 року у Перемишлі він передав одне прохання батькові — щоб уся родина повернулася на Перемишчину.

На спільну молитву до Селиськ з'їхалося 20-30 осіб. Більшість — з Пе-

ремишля. Деякі вперше були у церкві. Інші повернулися до неї після років відсутності. Серед останніх — Юліан Бак.

— Щонайменше чотири покоління моєї родини, які спочили на тутешньому кладовищі, здобули християнську

▲ Марія Фіцак

віру в цій церкві, — звернувся до присутніх пан Юліан, якого 84 роки тому охрестили у цьому ж храмі. — Було важко. Траплялися дні, коли здавалося, що наступного вже не настане. Було важко через війну, коли я втратив батька, та через 28 квітня 1947 року, — згадував житель Перемишля.

Саме 28 квітня, 75 роки тому, Селиська та навколишні села були виселені на Вармію та Мазури — здебільшого в околиці Пасленка. Панові Юліану на той

час було дев'ять років. Але запам'ятав багато.

— По цій дорозі, яка 75 років тому не була асфальтованою, босоніж, в одній сорочці, я проминув церкву. Ще був дощ та сніг. Нас повели до річки Сян. Щоб перебратися на інший берег, нас насильно загнали в річку. Кожен, хто проходив повз церкву, зупинявся, нахилявся і хрестився. Для тисяч людей це було прощання з рідною церквою, — згадав Юліан Бак.

Багато з них більше її не бачили. Пан Юліан наступного разу прибув сюди аж на початку 90-х років, коли організував сімейний з'їзд.

— Сьогодні в цій церкві я вже втретє. Вона сумує за нами, тому що роками пустувала. Сподіваюсь, що ця наша зустріч ще повториться, і ми ще в цій святині заспіваємо, — додав пан Юліан. Сам українець родом з села Поруби, що знаходиться за декілька кілометрів від Селиськ. В Порубах розміщувалося українське підпілля, а в Селиській — польські партизани.

Про це пригадав Ян Бартмінський, багаторічний член Ради міста Перемишля. Він поляк, його рід також із Селиськ. Згадуючи післявоєнний час, він звернув увагу присутніх на підписане у травні 1945 року перемир'я між українським та польськими партизанськими загонами, згідно з яким радянську владу та солдатів поляки та українці визнали спільним ворогом.

— У ці тяжкі часи, у повоєнний період, саме тут було підписано одну з небагатьох угод між Армією Крайовою та Українською Повстанською Армією про припинення будь-яких військових дій. І мало того, що домовилися та підписали угоду. Вони цієї домовленості дотримувалися! Тому ці Селиська є надзвичайно важливими, бо це приклад нашої спільної гарної долі, — зазначив Ян Бартмінський.

Після молитви у церкві всі подалися на місцевий цвинтар. Він колись був великим, але сьогодні там лишилося кілька довоєнних христів і сучасних пам'ятників.

— Після того, як виселили українців, хрести зрушили. Усі надгробки відсутні під один берег. Знаку, що тут був цвинтар, не лишилося. Втім, мені вдалося віднайти, відремонтувати і поставити на місце один сімейний хрест, — розповідає Марія Туцька з Перемишля.

У 2004 році колишні парафіяни та їхні нащадки встановили на пам'ятнику кам'яну таблицю з написом «Усім похованим тут парафіянам, місце поховання яких невідоме».

Після запалення лампадок біля пам'ятника присутні рушили до села Гута-Поруби. До 1945 року це були окремі хутори Гута і Поруби, які згодом стали одним селом. До війни майже 90% місцевих мешканців були українцями. Зараз лише невеликий цвинтар свідчить про українське минуле. Могили є, але христів майже немає.

— Вони були дерев'яні, але, мабуть, прогнили, коли залишилися без нагляду після 1947 року, — каже Єва з роду Фіцаків, яка приїхала з Перемишля. Там поховані ті, хто помер від тифу наприкінці Другої світової війни. Померлих ховали в могили по четверо.

— Мій дід їх усіх ховав. Гадки не маю, чому саме він цим займався. Проте тільки він знав, де з якої родини похована людина. Тепер це вже історія, — додала українка.

Біля встановленого на кладовищі хреста присутні запалили свічки та заспівали «Вічну пам'ять».

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

ІНТЕРВ'Ю

«Я не встиг добігти до військкомату – почалася війна»: історія українського письменника та військового Артема Чеха

Війна Артема та його родину застала у Києві. Тоді було страшно, адже ще не було зрозуміло, як далі розгортатимуться події, чи встоїть Київ й Україна. Своїми переживаннями, бойовим досвідом та творчістю Артем Чех поділився з «Нашим словом».

— Розкажіть про свою творчість та як війна вплинула на неї?

— Перед початком великої війни я писав роман, і це був найбільший роман за обсягом і за задумом, який брався писати. Сподівався, що встигну його закінчити до початку війни. Ніхто ж не знав, коли саме вона почнеться... На жаль, не встиг, і тому довелося зробити паузу — багато роботи по службі, мій час не належить мені цілком та я й сам великою мірою теж. Намагався знайти час, якщо не писати, то хоча б редагувати написане. На цьому моя творчість наразі закінчується, окрім того, що час від часу намагаюся писати оповідання, але зазвичай це виходить не дуже вдало. Проза вимагає багато часу, наполегливості й зосередженості, та на службі це все в дефіциті. Також додається стрес, що не дуже добре впливає на творчий процес. Але я все одно весь час щось пишу: щоденники, якісь статті, колонки.

— Скільки років ви професійно займаєтесь письменництвом?

— Не знаю звідки починати відлік професійності. Це питання досить складне — від першої книжки чи першої публікації?

— Думаю, що від першої публікації.

— Перша публікація була, коли мені було 17 років — це було 20 років тому, — але я не згоден називати себе професійним письменником тоді. Себе навряд чи б назвав професійним письменником і від першої книжки, бо це була швидше спроба намацати літературний ґрунт, набити гулі, щось зрозуміти для себе про ремесло. Зрештою, моя професійна письменницька діяльність, мабуть, розпочалася років 5-6 тому, коли почала приносити мені гроші.

— Нещодавно у Варшаві була прем'єра екранізації фільму «Я і Фелікс» за мотивами вашої книги. Режисеркою фільму була ваша дружина. Розкажіть про процес створення фільму, адже, як знаю, між сценаристом та режисером часто виникають непорозуміння. Як це відбувалося у вас?

— Я був у процесі роботи над романом «Хто ти такий». Основну сюжетну лінію виписав, але ще треба було дуже багато працювати. Тоді Ірі запропонували знімати кіно і запитали, чи є в неї сценарій і чи є в неї історія. Вона тоді якраз взяла почитати недописаний рукопис роману. Їй дуже сподобалася історія, і вона запропонувала мені разом написати сценарій для повнометражного фільму. Ми написали сценарій. Варто сказати, що це за мотивами, а не повноцінна екранізація книги. Тому особливо ми з нею не сперечалися в жодних моментах. Потім почався знімальний процес.

— Як мені відомо, у фільмі також грала ваша дитина?

— Так, наш син грав мене маленького — Андрій. Дивно трохи було. Ти бачиш у своєму сині себе, коли дивишся гото-

вий матеріал, пізнаєш у ньому себе маленьким. І це складно якось осягнути і зрозуміти, ніби ти зміг зазирнути у своє дитинство. Враховуючи те, що книжка автобіографічна, історія, яку знімали, більшою мірою схожа на ту, яка була у мене в дитинстві, то це був надзвичайний досвід.

— Коли ви вирішили піти захищати Україну зі зброєю в руках?

— Я пішов до війська ще у 2015 році. Тоді я теж писав книжку «Район „Д“», яку не встиг дописати, але дописав її вже в АТО.

— Скільки ви були в АТО?

— 10 місяців.

— Ви були добровольцем чи вас мобілізували тоді?

— Як доброволець.

— Це ви, мабуть, були також учасником Революції гідності?

— Так, з першого дня. Це було так давно, здається, ніби це було в минулому житті. Навіть не пам'ятаю, як це все у нас починалося. Пам'ятаю, що ми з дружиною прийшли у перший день і до останнього були там. Усі ключові події були разом з нами, а ми були з ними. Це було дуже давно, після цього стільки всього відбулося. Насправді складно зараз говорити про Революцію гідності, враховуючи, що у нас триває велика війна за виживання нашої української нації. То був такий стартовий майданчик для нас, для людей, які творять історію України й відроджують Україну зараз.

— Як і коли ви вирішили піти до військкомату вже у 2022 році?

— Насправді питання так не стояло: «вирішив чи ні». Просто треба було це робити одразу. Ми знали, що рано чи пізно почнеться війна — це було очевидно, все до цього йшло. Лише було питання, коли саме. І за два дні після початку повномасштабної війни було оголошено часткову мобілізацію, ну а я перебував у резерві першої черги. Тобто мобілізація стосувалася і мене. Стало очевидним, що мені доведеться знову йти до війська, почнеться війна чи не

почнеться. Я не встиг тоді добігти до військкомату, вона почалася. Перші два дні ми з сім'єю провели у квартирі — це було страшно, це було неприємно. Знав, що мені треба йти до війська, але не міг залишити їх. Зрештою, Іра з сином змогли виїхати на дачу до друзів за Київ, а я в той же день поїхав до своєї військової частини у Вінницьку область. У моему мобілізаційному розпорядженні зазначено, що у разі такої ситуації мушу з'явитися до своєї частини, де раніше служив. Я приїхав тоді у свою частину, але не встиг оформитися, і залишився ночувати з хлопцями у казармі для того, щоб вранці піти в штаб, оформити всі документи та знову вступити у свій батальйон. Але вночі їх усіх підняли і повезли у південному напрямку — я залишився без свого батальйону, залишився один у порожній казармі вночі. Поняття не мав, що робити далі. Зранку почав ловити попутки, аби повернутися до Києва. Це тривало два дні, їхав якимись порожніми електричками, ледь доїхав додому. Телефонував у військкомат, якось намагався прийти, була комендантська година, було важко взагалі кудись пробитися. Зрештою, один мій товариш сказав, що у них є місця у київській теробороні. Не роздумуючи, одразу пішов туди. Так і почалася моя служба.

— Яка у вас військова професія та які завдання виконуєте на службі?

— Я стрілець, у нас стрілецька рота. Завдання виконуємо на кордоні з білоруссю, і вони абсолютно різні: патрулювання, охорона, спостереження. Зараз це насамперед боротьба з дронами, які залітають до нас з північного боку.

— Нещодавно у фейсбуці бачила ваш пост, де ви писали, що найбільше про вас знає ваша психотерапевтка. Ви звернулися до фахівця після повномасштабного вторгнення чи раніше?

— Звернувся після початку повномасштабної війни. В якийсь момент запідозрив у себе депресію. Люди, які страждали депресією, теж запідозрили в мені свого брата по нещастю. Я приїхав у Київ, звернувся до спеціаліста, вона підтвердила. Розумію, що мушу з цим щось робити, і чому не робити щось з цим зараз. Певно, зараз не найкращий час для цього, але чому б ні. Однак варто зазначити, що сама депресія у мене не пов'язана з війною. Підозрюю, що вона в мене вже років 10, а то й більше. Настав час із цим щось робити. Я також ходив до психолога й після АТО, у мене не було посттравматичного синдрому, але була така армійська депресія, пов'язана з поверненням до цивільного життя.

— Багато ми з вами згадували сім'ю. Де вони зараз і як часто вам вдається побачитися чи поспілкуватися з ними?

— Сім'я залишилася в Україні. Десять через два-три тижні після початку війни вони з дачі з-під Києва переїхали до Львова, провели там трохи більше місяця і на початку травня повернулися до Києва. Я маю звільнення приблизно раз на три тижні, тому бачуся із сім'єю з певною регулярністю, але хотілося б частіше. Розумію, що я на службі. Щастя, що є і така можливість.

— Якою ви б хотіли бачити Україну після перемоги?

— Я б хотів бачити Україну Україною. Якою? Це вже від нас залежить. Не можу себе зарахувати до якихось пацифістів, людей, які проти війни. Хоча,

звісно, лише ідіот може бажати війни і хотіти війни. Звичайно, я проти війни, але якщо є потреба битися за свою свободу, своє щастя, свою незалежність, то звісно треба битися за це — це очевидно. Найперше чого б хотів — це щоб не було війни, була наша перемога. Треба багато працювати.

— А як думаєте, що буде з комплексом меншовартості, який був досить непогано виражений до початку повномасштабного вторгнення?

— Він був. У своєму колі спілкування цього не зустрічав за останні роки, але спілкуюся з різними людьми і розумію, що це є. Гадаю, що після перемоги питання комплексу меншовартості не стоятимуть так гостро, як це було раніше. Головне питання — від чого саме ми залежні у цьому комплексі меншовартості. Якщо значна частина населення була залежна від московської спадщини якоїсь — це була велика проблема. Якщо брати якусь європейську культуру, яка може впливати на українців і у цьому випадку можливий якийсь комплекс меншовартості, то вже не так страшно, адже європейська культура в рази потужніша за московську. Ці стереотипи треба ламати і насамперед орієнтуватися на західну культуру, і брати звідти найкраще, а не знову тягнутися у це московське болото і там сидіти. Для мене показово, що мій син, який дивиться ютуб, тік ток чи ще щось, і часто я чув, що в нього є щось з російського контенту, зараз здебільшого споживає український, польський або англійський контент. Нині, коли він стає більш дорослим, коли починає розуміти інші мови, то у нього вже не стоїть гостро питання російськомовного контенту. Він розуміє, що цей контент програє західному.

— Можете згадати свій перший день повномасштабного вторгнення?

— Дуже страшно було у перший день повномасштабного вторгнення. Не було впевненості у тому, як все складатиметься у найближчі дні, чи вистоїть Київ, чи вистоїть Україна. Тоді було страшно аж до паніки. Я не знав, що можна очікувати і чого може очікувати моя сім'я — це було дійсно страшно. На війні були різні ситуації, звісно, якісь обстріли, ближній бій — це все теж неприємно, але цей страх переборюєш швидко. А тоді ж було страшно аж до якогось оціпеніння. Ти не можеш дихати від того, що не можеш осягнути масштаб цієї катастрофи, яка насувається.

— Як думаєте, чи відгукнеться війна у вашій творчості у майбутньому?

— Не знаю щодо книг. Можливо, будуть якісь окремі оповідання. Коли я вперше опинився на війні у 2015 році, всмоктував у себе все, мов губка, тому що тоді бачив світ через свій досвід. Мені було важливо отримати цей досвід спілкування з людьми, перебування «на нулі». Зараз не скажу, що цей досвід досить цікавий, тобто я це все вже бачив, у мене це вже було. Я більше відчуваю. Намагаюся через усі відчуття сприймати те, що відбувається, і мені було б складно ці відчуття передати. Не завжди цікаво читати, що людина відчуває, читачів цікавить сюжет подій — побіг, постріляв і таке інше. Я зараз усе тонше сприймаю, ніж колись. Тому не впевнений, що це будуть книги, творчість, але, напевно, щось буде. ■

Валерія ГУРЖИЙ

Фото з архіву героя статті

Ян Матейко в Ждыні

Фото з Вікіпедії

Недавно довідал ем ся, же велика персона, сам Ян Матейко, не лем затримал ся в Ждыні, але красьні описал свою подорож през Бескыды. Великий краківський маляр з Біча їхал до Бардийова підвозом и в Ждыні захотіл дакус одпочати, хоц товды ту не было ишчы Лемківской Ватры. Бесіду о Ватрі, бо вышитко, што вздрів на наші землі, прекрасні словом намалювал в *Tygodniku Ilustrowanym* з 21 липця 1866 рока. Електронну версію оригіналу мож найти під тым адресом: rolona.pl. А то спроба переведеня го на наше:

Круглы, скалисты верхи Бескыдів, заходячы еден за другим, заперли перед нами юж везгы Біча, прекрасны береги Ропы и горлицку дорогу заполнену людми — перед нами отверал ся дикий, безлісний краєвид. Великих дерев юж ту не было, де лем оком не сягнеш, землю вкрывала темна зелінь ялівців. Над потоками текучыма медже каменями, над водом як журавлі присіли хыжы Русинів и стоят численны церкви, каждая осьвітлят околицю

сріблом трьох копул. Кед при дорогах ведучых порожнім крайом не было бы крестів, то міг быс подумати, же ту по горах, деси медже скалами, жменю зерна засіяли не люде, а птахи ту газдуют. Крім вівса, лону, компери и сіна, котры обайливий гірняк до посылднього стебла травичкы з лук зберат, вецє нич ся ту юж не родит. Ту вышитко ти лем о біді бесідує, кін як осел бодача жре, а Русин, котрогом пісню чул ввіжджаючы до Ждыні, таке сьпівал:

*Wyjdu za worota, taj se zadumaju,
Lude orut, sijut, ja nczto ne maju.
Utratil ja lita marne w żurbi a kłopoti,
Nichtoż myni ne poradyt bidnomu syroti.*

(Нароком лишам оригінальний запис сьпіванкы, бо вказує, же Матейко ческой мовы не забыл и красьні записал пісню в Ждыні чуту хыбаль перший раз). До хыжы гірняка завела ня жалібна нута засьпіваной сумной піснї, муж з кільканадцет літнім сыном стругал гонты. Хыжа стояла серед бездеревной порожнечы, оточена не кошеныма, а праві же выголеныма луками, котры численныма плотами поділены были на ріжной величыны кавалчыкы. Исто правду осьпівал Русин, же треба му в поли думати и зо зозульом жалити ся на сирицтво своє; бож земля їхня лем сум родит, кед смотриш на ей безплідны просторы. Адже штож бідний гірняк має робити на таких ланах? Кед скотина з ліновым парубком піде на пашу, старий в хыжы сідит, струже, рубат и обдумує як перед зимом заповнити праві же порожню ишчы комору. Адже ціле жытя мешканців тых сіл зосереджат ся не як в нас в праці на вродливых загонах, але в газдівських загородах, на обайливій домашній газдівці. Зато хыжы сут великы, долги, під єдном стріхом стоїт сыпанец, стодола, стайня и численны доставлены клітчыкы та комірчыкы; ту хованка на капусту, там на гонты, иша на даке гратя, знярядя газдівське и зимовы запасы. Іхні хыжы полны сут жытя, каждый в них ишотси струже и выраблят дашто з дерева потрібне людям. За то побудовано ту великы корчмы з піддашама, жебы было де торговицю зробити и ярмаком біду од ся одогнати.

Не так давно человек осіл на тых порожніх горах. Ждыню яко село и церков побудували ту аж в XVIII століттю Вельпопольскы, вчасніше не засновано ту праві жадного околичного гірського села (Матейко ту барз міцно минят ся з істинном, Ждыню и іншы наші села założено дуже скорше, ріка Ждинянка перший раз згадана єст в документі з 1359 рока). Конечно, адже то юж и конец, посылдний клаптик (але лем польской а не нашої землі); за горами юж малярська земля (на які люде радят так само як в Ждыні).

Ден был прегардий. На синьо, так пречудесні малювали ся горы. Якбы на дополніня цілого образа (додам), же бідак почал сходити з горы, бо віділ, же в корчмі хтоси затримал ся на попас, а Цигане обступили нас колесом, бо и они хотіли хоснувати з подорожуючых, котры не так скоро зас в тых странах ся вкажут.

Стрій селян темныма кольорами переважаючыма в нїм достроїл ся до кольорыту бескыдской околиці. Дівкы в гранатовых горсетах и кабатах, хлоп в сірій короткій гуні або в долгій капоті з штырьобічным капюзом (каптуром) обшитою тороками, волосы долгы, капелюх великий з выкривленом крисом або шапка з баранком, така, яку носят Черкесы.

Бесідуєт и по рускы и по польскы; Жыд и Циган, крім обох згаданых мов, потрафит ишчы и по німецкы и по малярскы.

Ци не є правдом, же краківський пан, котрий бывал в великім сьвітї, был аджи в самім Константинополи, так красьні описал товдышню біду нашіх Бескыдів. В нечисленных словах зміг заперти красу невысоких гір, звичайний, робітний ден їхніх жытелів и шану до нашіх предків и їх великого труда. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Фото — PAP/Przemysław Piątkowski

Фото — PAP/Przemysław Piątkowski

В Єпархіальному музеї в Седльцях відкрилася виставка, присвячена родині Яна Матейка «Amor Deo, Amor Patriae, Amor Familiae. Rzecz o rodzinie Matejków»

Історія

«Божевільний» генерал

Коли радянська влада не наважувалась на фізичну розправу з опонентами, то розгортала спочатку цькування за рахунок пропаганди, а в подальшому в хід йшли «новітні методи» боротьби. Така доля спіткала колишнього комуніста, бойового генерала, а від 1960-х років – активного опозиціонера – Петра Григоренка. Він зробив блискучу військову і партійну кар'єру. Син небагатого селянина із Запорізької області, вивчився на офіцера, пройшов командиром дивізії Другу світову війну. А після її закінчення став генерал-майором і створив власну кафедру у найпрестижнішому військовому закладі – Військовій академії імені Михайла Фрунзе (москва).

Від генерала-комуніста до «шизофреніка»

Успішна військова кар'єра, викладацька діяльність, наукові ступені та визнання супроводжували Петра Григоренка до 1961-го. Злам стався 7 вересня на партконференції Ленінського району у москві. Під час обговорення проекту Програми КПРС (Комуністичної партії Радянського Союзу) він виступив з критикою політичної системи в СРСР. «Страшнішого я ніколи не переживав. — Занотував у „Споминах” Петро Григоренко. — То був найжахливіший момент мого життя. Але це була й моя зоряна година... Ми схвалюємо проект програми, в якому засуджуємо культ особи (Сталіна), але постає питання: чи все робиться, щоб культ особи не повторився?» За такий демарш Григоренка усунули від викладацької діяльності і відправили «у вигнання в Уссурійський край» на службу в Далекосхідний військовий округ.

Генерала це не зупинило. Вірніше, спонукало активніше відстоювати свою позицію. Та й влада не збиралась миритись із таким опозиціонером. Як згадує друг генерала, дисидент і політв'язень — Василь Овсієнко: «Він не плекав ілюзій, чудово знав, якою буде реакція режиму. Просто, як людина чесна, не міг мовчати». І реакція не забарилась: арешт та примусове дворічне психіатричне лікування.

Семен Глузман, на той час молодий психіатр, який провів незалежну експертизу та спростував висновок державної комісії лікарів, що визнавала Петра Григоренка шизофреніком, зазначав: «Влада розуміє, що то не просто бунтар, а небезпечний борець із системою. Його позбавляють генеральського

звання, пенсії, усіх нагород. Але визнають... неосудним! Ще б пак, людина, яка стільки зробила для радянської держави не може враз стати її ворогом. Отже, це шизофренія! І у серпні 1964 року Григоренка поміщають до Ленінградської спеціальної психіатричної лікарні. Зважте, що надворі не сталінізм, а нібито «відлига». До речі, сам Семен Глузман був ув'язнений за те, що посмів надати медичний висновок стосовно Петра Григоренка, який суперечив офіційно прийнятому в СРСР.

Незламний опозиціонер

Через два роки примусового психіатричного лікування Григоренка випускають на волю. Напевно, влада

вважала, що цього буде достатньо, щоб «зламати» колишнього «залізного» генерала. Але вона помилялась.

Петро Григоренко із більшою завзятістю долучився до правозахисного руху в Радянському Союзі та виступав за демократичні перетворення в країні. На той час це дійсно звучало як божевільня для комуністичних партапаратчиків, але тільки не для самого Григоренка. Він широко вірив в свої ідеали та відстоював їх. Зокрема, колишній генерал став найактивнішим захисником прав кримськотатарського народу.

Так, 5 вересня 1967 р. був ухвалений Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про громадян татарської національності, які мешкали в Криму», який Григоренко назвав «найбрехливішим і найбільш лицемірним указом з усіх виданих щодо кримських татар».

«Внесок Григоренка в правозахисний рух надзвичайний. Після спілкування з ним долучився до правозахисників академік Сахаров, — в одному з інтерв'ю говорив Мустафа Джемільєв. — Ніхто у світі не зробив для кримських татар стільки, скільки зробив Петро Григоренко. Його численні інтерв'ю, заяви, пресконференції сприяли тому, що кримськотатарська проблема вийшла за межі Радянського Союзу».

Кримські татари побоювались, що з Григоренком можуть розправитись, тому намагались його убезпечити. Із Узбекистану приїхала група молодих кримських татар, які таємно стежили за помешканням генерала і супроводжували його містом. Сам Григоренко не знав, що має таку охорону.

Петро Григоренко виступив одним із засновників Гельсинських спілок в москві та Києві. Їх члени виступали за дотримання громадянських прав і свобод в СРСР. Загалом, до кінця 1960-х за колишнім генералом «назбиралось», на думку представників радянської влади, стільки «правопорушень», що вистачило на другий арешт. Серед них читаємо в розсекречених слідчих документах: «Попередньо-профілактичні заходи, які проводились у відношенні до Григоренка, позитивних результатів не дали. Відчуваючи безкарність і спираючись на підтримку своїх зарубіжних друзів, котрих з кожною проведеною ворожою акцією стає все більше, Григоренко активізує діяльність своїх

однодумців, відшукує нові форми антигромадської діяльності. У результаті обшуку, проведеного у листопаді 1968 року, у Григоренка вилучено понад 300 документів наклепницького і тенденційного змісту, що є прямим доказом його злочинної діяльності». І цей арешт супроводжувався примусовим психіатричним лікуванням.

Спростування діагнозу

Такі дії влади похитнули здоров'я Григоренка, але не змінили його намірів і далі відстоювати власні ідеали. 1977-го влада дозволила йому поїхати на лікування до США. За кілька місяців його позбавили радянського громадянства. У лютому 1978-го Петро Григоренко на прес-конференції у Нью-Йорку сказав, що це найсумніший день у житті: «Мене позбавили права померти на Батьківщині».

Петро Григоренко, не дивлячись на підірване здоров'я, продовжує активну громадську та правозахисну діяльність за кордоном, розповідає правду про стан справ із дотриманням прав і свобод людини в СРСР, зустрічається із впливовими західними політиками та закликає їх підтримати правозахисний рух в Радянському Союзі.

Але найперше, що він зробив в США — письмово звернувся до Американської психіатричної асоціації, аби його обстежили. Відповідь була такою — експертизу проведуть, але її результати оприлюднять. Навіть у тому випадку, якщо хвороба підтвердиться. І Григоренко без вагань на це погоджується. Бо знає, що здоровий. І ось після ретельного обстеження американські психіатри дають висновок: Григоренко цілком психічно здоровий і адекватний. Ось так закінчилась епопея з «божевільям» генерала. А Радянський Союз хоч і не визнав примусового психіатричного лікування як боротьбу зі своїми опонентами, та все ж такі дії тоталітарної влади набули розголосу, оскільки Петро Григоренко був не єдиним такими «шизофреніком».

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Олена ГУМЕНЮК
Фото з Вікіпедії

Громадська організація «Мудіта» створила пункти прийому біженців з обмеженими можливостями

Втеча від війни є особливо важким випробуванням для людей з інвалідністю та їхніх родин. Різноманітні перешкоди, невизначене становище, потреба в медичній допомозі та інші фактори призводять до того, що родини не наважуються на виїзд з країни або змушені залишити своїх немобільних родичів. У відповідь на ці проблеми громадська організація «Мудіта» відкрила пункти прийому біженців, адаптовані до потреб людей з різними видами інвалідності та важкими хронічними хворобами. Це тимчасове перебування, в першу чергу, для людей, які вперше потрапили до Польщі. У пунктах родини отримують притулок, їжу, догляд й підтримку персоналу та волонтерів у пошуку стабільного житла (у Польщі чи іншій країні), з урахуванням їхніх конкретних потреб. Крім того, ми допомагаємо у вирішенні поточних потреб біженців, таких як пошук лікаря, отримання номера PESEL, надаємо інформацію про відповідні пільги для людей з обмеженими можливостями.

Пункти працюють цілодобово, сім днів на тиждень у Кракові та Варшаві.

КРАКІВ: вул. Ujastek 7, тел.: +48 602 248 237, e-mail: punktkrakow@stowarzyszeniemudita.pl

ВАРШАВА: вул. Podczaszyńskiego 12, тел.: +48 602 248 136, e-mail: punktwarszawa@stowarzyszeniemudita.pl

Кожен із пунктів має 40 ліжок, 2 ліжка реабілітації, туалети та ванні кімнати пристосовані для інвалідів-візочників, є ігрова кімната для дітей, а також кімната відпочинку та релаксації. Крім того, з першого дня війни безперервно працює гаряча лінія громадської організації «Мудіта», призначена для допомоги сім'ям українських біженців, які мають у складі осіб з інвалідністю. Координатори інфолінії надають інформаційну та організаційну підтримку.

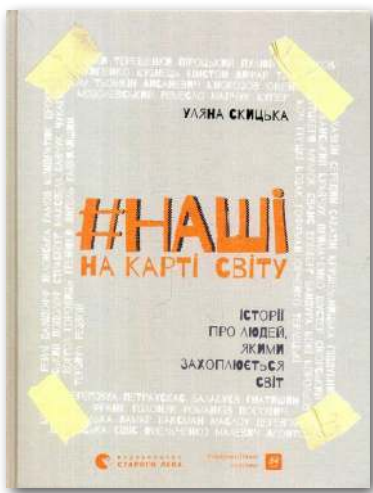
Інфолінія працює з понеділка по п'ятницю з 10:00 до 18:00. Номер телефону інфолінії: +48 539 866 471

Також на інфолінію можна написати листа e-mail: ukraina@stowarzyszeniemudita.pl

Просимо контактувати з відповідальними особами у пунктах прийому біженців:

координаторка пункту в Кракові: Катажина Попеляж, тел. 792 763 713, e-mail: kpapielarz@stowarzyszeniemudita.pl

координаторка пункту в Варшаві: Патриція Смеречинська-Сінг, тел. 660 704 901, e-mail: patrycjasmereczynskasingh@stowarzyszeniemudita.pl

Уляна Скицька, «#НАШІ на карті світу». Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – 320 с.

Українці вміють дивувати світ

Про історії людей, якими захоплюється світ, розповідає незвична книга «Наші на карті світу». Її авторка Уляна Скицька у минулому працювала редакторкою київського «24 каналу», де й готувала матеріали для телевізійної програми «Наші» понад 4 роки. В ефір пішло понад 500 історій про людей, чиїми історіями та досягненнями в роботі варто пишатися українцям та державі. Правило вибору кандидатів було одне: герой повинен здивувати приголомшуючими деталями та фактами. А коли це феноменальні досягнення — тим більше.

У книзі на розсуд читача представлено 80 історій людей, що мають українське коріння. Вони змінили хід історії, їхні досягнення сьогодні дивують і вражають. Їхні біографії, життєві принципи настільки дивовижні, що при читанні виникає думка: «Таке буває лише в кіно і казці».

«Вони не надто відомі в Україні, але про їхні досягнення знає світ. Українці часто не здогадуються про їхнє українське коріння, називаючи їх американцями, швейцарцями чи аргентинцями. Натомість частину з них світ звик називати росіянами. Це головним чином стосується тих, хто народився до 1917 року, тобто у російській імперії. Отже, їм автоматично приписали російське походження. Ці імена надто цінні, аби комусь „віддавати“, тож мені хотілося заявити на них наше право. Право називати їх „нашими“, — пише авторка у передмові.

Обрані найяскравіші і найемоційніші факти, історії, які найбільше зачепили та здивували. Книга — не підручник і не історичне дослідження. Це сміливі звіти про калейдоскоп випробувань та досягнень, розчарувань та тріумфів. Вона, безумовно, варта уваги і посріблених сивиною літ читачів, і юних першовідкривачів історії України.

Наприклад, Володимир Хавкін, який був родом з Бердянська, що на Запоріжжі, своїми вакцинами врятував життя мільйонам індусів. Завдяки його дослідженням і працям, світ перестав боятися слів «чума» та «холера».

18 травня 1892 року він таємно ввів собі експериментальну вакцину, бо не вдалося знайти добровольця. Спершу континентальна Європа скептично зустріла вакцину. Повірила українцю тільки Британська імперія. У її колонії Індії епідемія винищувала цілі поселення... Вчений оселився в Калькутті й зайняв посаду головного бактеріолога країни. Зусилля нашого земляка не були марними. Епідемія відступила. У 1925 році в Індії його лабораторію перетворюють на Інститут Хавкіна, що працює і в наші дні.

Цікава доля львів'янина Станіслава Уляма, що став одним із творців термоядерної бомби США. У 26 років він захистив докторську дисертацію. Читав лекції в кількох американських університетах (у США мігрував з молодшим братом у серпні 1939 року). У 1943-му Уляма було запрошено до надсекретного Мангеттенського проекту. Тут він займався математичним прогнозуванням сили термоядерної реакції. Усі формули, розрахунки тримав у голові, бо не любив письмову роботу. Його пальці не встигали за блискавичними думками...

Як розробник ракетної зброї СРСР увійшов в історію український конструктор Михайло Янгель (народився на Чернігівщині). У 1969 році створив ракету Р-36М, яка летіла на 11-16 тисяч кілометрів, важила 210 тонн. Потім була ракета «Воєвода» (у США називали «Сатана», SS-18 Satan).

Виявляється, харків'янин Юрій Кнорозов розшифрував мову одного з найтаємніших народів майя, дочка львівського банкіра Герді Ламар винайшла принцип роботи Wi-Fi, а праця генетика з Немирова Теодозія Добжанського «Генетика і походження видів» стала сенсацією в науковому світі.

Син бердичівського психіатра Вільям Сідіс вступив до Гарвардського університету в 11 років. Хлопчина народився до того обдарованим, що розмовляв сорока мовами. І навіть розробив власну штучну мову — Vendergood. У 9 місяців самостійно їв ложкою, у 18 — читав газету «Нью-Йорк Таймс», а коли йому виповнилося 2 роки, Вільям почав друкувати на машинці. У вісім років знав вже вісім мов.

Авторка підкреслює, що проект був би неможливим без внеску журналістів та науковців, які знаходять для читачів безцінні факти. Скажімо, якби не Евен Макаскі та Джонатан Франклін із «The Guardian» — світ не дізнався би про подвиг Роберто Козака. Якби не політолог Іван Качановський — ми б не дізналися про внесок у створення першого у світі комп'ютера волинця, математичного генія Михайла Кравчука, якого Москва за надуманими звинуваченнями засудила на 20 років в'язниці та 5 років заслання.

А хто ж такий Роберто Козак? Народився в Аргентині в багатодітній сім'ї українських мігрантів із села Палагичі, що поблизу Івано-Франківська, здобув фах інженера-будівельника. Ста-

жувався у Західній Європі, вивчав англійську у Лондоні. Коли в Чилі в 1973 році стався військовий переворот і в концтаборах хунти опинилися тисячі протестуючих громадян, Роберто очолював у Сантьяго Міжнародний комітет з європейської міграції (ICEM). Прикриваючись дипломатичним імунітетом та використовуючи знайомства і зв'язки з військовими, поліцейськими, політиками, він визволив з пазурів смерті до 30 тисяч ув'язнених. Він став єдиним, хто складав списки затриманих і в кого можна було дізнатися про їхню долю. Козак особисто супроводжував чилійців до трапа літака, бо аеропорт контролювала секретна поліція, й чекав поки судно не здійметься у небо. Серед врятованих була й майбутня президентка Чилі — Мішель Бачелет. Про масштаби діяльності не здогадувалися і в штаб-квартирі організації в Женеві. Не знали і діти — Ніколай та Наталі. На початку 90-х разом з дружиною Роберто побував у селі, де жили батьки на Івано-Франківщині. Знайшов і їхню хату. За його словами, він завжди пишався своїм корінням та добре усвідомлював, що означає носити прізвище Козак. У грудні 2016 року іноземні журналісти опублікували в «The Guardian» статтю «Латиноамериканський Шиндлер. Забутий герой XX століття» з історією Роберто Козака.

Герої книги — різні люди за віком, уподобанням, долею, зрештою, характером, що й закономірно. Та всіх об'єднує одна риса: вони закохані у справу, яку обрали, є професіоналами високої проби.

Це і селекціонер, що закріпив за Україною статус «житниці Європи» — Василь Ремесло, виходець з Полтавщини. Винайдений ним сорт пшениці «Миронівська-808» збільшив урожай у сім разів. Якщо раніше збирали тонну зерна з гектара, то його сорт помножив цей показник на 7. Дітище селекціонера помандрувало полями Європи, його залюбки купували і досі купують різні країни. Портрети Василя Ремесла розмішували у хлібних магазинах СРСР.

У цьому ж ряду стоїть і винахідник антибіотиків проти туберкульозу Зельман Ваксман. Народився у селі Нова Прилука, що на Вінничині. Здобувши освіту у гімназіях Житомира та Одеси, емігрував до родичів у США. Стрептоміцин — антибіотик, який подолав туберкульозні палички — плід його багаторічних досліджень. Заслужено в 1952 році отримав Нобелівську премію. На отримані кошти заснував Інститут мікробіології, а також допомагав емігрантам із СРСР облаштуватися в Штатах.

Власне, кожна оповідь книги цікава по-своєму. Хіба не дивно, що колишній каменотес із села Кутківці Подільської губернії Пилип Коновал став єдиним українцем, нагородженим «Хрестом Вікторії» — найвищим орденом Великобританії. Відзнаку отримав за сміливість та героїзм у боях Першої світової війни. Вручав його особисто король Георг V.

Екранізації варта доля науковця, колишнього одесита Георгія Гамова. Його

особисто запросив до Копенгагена у свій інститут Нільс Бор — творець першої квантової теорії атома. Георгій у 24 роки став одним із провідних фізиків-ядерників. У 1933 році після спроби пожити в «радянському раю», зумів втекти на Захід. Працював у Вашингтоні. Лауреат Нобелівської премії.

А яким захоплюючим був би кінофільм, побудований на біографії іншого дисидента-авантюриста Сіднея Рейлі (справжнє ім'я — Соломон Розенблюм). Знав сім мов. У серпні 1918 року організував замах на Леніна. За 700 000 рублів підкупив усіх латиських стрільців, які охороняли Кремль. Операція не увінчалася успіхом. Рейлі втік до Британії. До речі, він називав більшовицький режим найбільшим злом. Ймовірно, був агентом кількох таємних розвідок, а його пригоди з жінками варті пера письменника-романіста. Прототип легендарного Джеймса Бонда.

Цікаві факти зібрані про українсько-го конструктора-винахідника Архипа Люлька. Виплеканий ним літак-винищувач СУ-27 здіймався на висоту 15 км за 76 секунд і мчав зі швидкістю 2500 км/год. Всі винищувачі СУ літають досі над двигунами Архипа Люльки. На кожному стоять ініціали конструктора — АЛ.

Ще є спортсмен-сенсация Віктор Чукарін родом з Маріуполя. Під час війни потрапив у полон. За 4 роки поневірянь пройшов 17 таборів смерті, серед них і Бухенвальд. Вжив. На першу в житті олімпіаду — Гельсінкі 1952 року — поїхав у 31 рік. Його виступ став сенсацією: 4 золотих, 2 срібні медалі. Такого успіху довго не мав жоден гімнаст у світі.

Вражають також історії Мартіна Купера, який народився під Києвом та подавав світу перший мобільний телефон. Еда Коча — мера Нью-Йорка, батьки якого емігрували до США з Тернопільщини. Вейна Грецькі, легенди хокею, коріння якого тягнеться теж з Тернопілля. Роальда Гоффмана, хіміка, що народився в Золочеві на Львівщині. У війну його родину (крім батька, який сидів в єврейському гетто) врятувала сім'я українців — Марії та Миколи Дюків. У 1949 році мама емігрувала з сином до США. У 1981 році він став лауреатом Нобелівської премії. Петра Балабуєва, авіаконструктора, творця легендарного літака АН-225 «Мрія». Цю назву для свого творіння обирав особисто. А ще був АН-124 «Руслан», який встановив 21 рекорд. Та 240 рекордів «Мрії» нікому й ніде не вдалося побити. Лайнер зберігав титул найбільшого літака у світі до початку повномасштабної російської агресії проти України 24 лютого 2022 року. Окупанти розбомбили ангар разом з літаком-легендою. Конструктори дива уже заявили: «Мрія» відродиться і не зникне. Бо мрію не можна вбити, як і саму Україну.

Книга читається на одному подиху — як динамічний детектив. Вона гарно ілюстрована рідкісними світлинами, наданими нащадками героїв та видана на добротному папері. ■

Олександр ХОМЕНЧУК

Фонд Український Народний Дім у Перемишлі

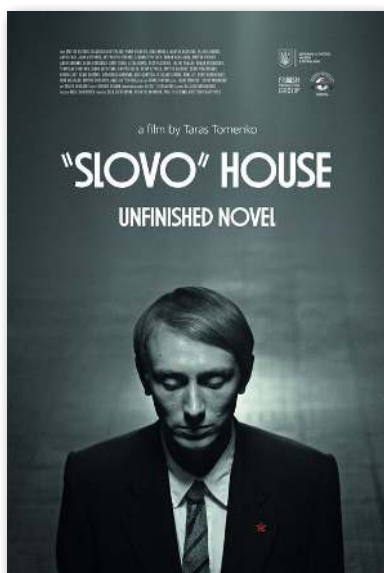
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu

ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001

ПІДТРИМАЙ РЕМОНТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ!

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

**«Будинок „Слово”:
Нескінченний
роман»** – художній
фільм-драма.
Режисер – Тарас
Томенко, сценаристи –
Любов Якимчук, Тарас
Томенко. Виробництво:
Україна, 2021 рік.

Як радянська влада знищувала українських митців

66 великих, просторих квартир, в яких живуть і творять найвідоміші митці української культури, соларій на даху, дитячий садочок, смачна кухня — здавалося б, чи не кожен митець мріяв про таке щастя, але ці розкішні умови стають для багатьох справжньою катівнею. Фільм Тараса Томенка «Будинок „Слово”: Нескінченний роман» — це розповідь про один з найбільших злочинів радянської влади — знищення потужного мистецького руху, що виник в 20-30-х роках у Харкові.

На цьогорічному фестивалі «Ukraina!» у Варшаві фільм отримав найвищу оцінку від глядачів у номінації «Найкращий художній фільм». Варто відзначити, що режисер Тарас Томенко зняв також документальний фільм про «Слово», який вийшов у прокат у 2017

році. На жаль, ні режисер, ні виконавці головних ролей не змогли приїхати на фестиваль.

Якщо українцям відомий термін «Розстріляне відродження» та багато його представників, яких відразу починаєш згадувати при перегляді стрічки, то для іноземців, які не в контексті історії української літератури, стрічка виглядає як цікава, інтригуюча розповідь про митців, радянський режим та зовсім крихітний натяк на Голодомор. У будь-якому випадку хочеться, щоб вони могли зчитати певні коди, які розставив режисер, адже це ще один доказ того, що культура — це сильна зброя, а митці, окрім створення прекрасного, мають ще одну максимально важливу зброю — проявляти болі суспільства, бути голосом багатьох, впливати. І якщо мистецтво піддається цензурі влади, то дуже легко створити потрібну ілюзію, що і робить росія впродовж всього свого існування, намагаючись нав'язати свої наративи українцям.

Фільм, з одного боку, яскраво демонструє життя митців у Будинку «Слово» у Харкові, їхні зв'язки, дає певні натяки на характери більшості персонажів та внутрішні переживання. З іншого — завдяки введенню нових персонажів (яких, згідно з документами, не існувало в реальному «Слові»), яскраво висвітлює гнилість радянської системи та абсолютну атрофію моральних цінностей у її представників.

Персонаж, якого ніколи не існувало та навколо якого відбувається багато подій у фільмі, — Володимир Володимирович Акімов, який надзвичайно схожий на путіна. Здається, цим режисер вкотре хотів

продемонструвати закомплексованість, нищість та жорстокість даної персони. В Будинку «Слово» серед безлічі іменитих та талановитих митців Акімов — молодий автор, який ще не знайшов себе, розгублений, без чіткого голосу, потрапляє у середовище, де вже все налагоджено. Принижений, він ідеальний кандидат для маніпуляцій та виконання партійних вказівок.

Привласнити чужий твір — згоден, підслуховувати за всіма жителями «Слова» — з задоволенням, згвалтувати невинну дівчину — звичайна справа. Акімов шукає слабших та відчуває себе вищим, коли наблизений до партії та влади. Впродовж стрічки ми бачимо, як з людини, яка демонструвала страх і сором відкрито, він перетворюється на того, хто всередині досі має багато страху, але тепер відчуття влади прикриває це гонором та всесдозволеністю. У фільмі цю нищість можна помітити завдяки вдалим кадрам, наприклад, коли він їсть сам за великим столом.

Акімов виглядає як уособлення всієї росії — закомплексований, злий, він намагається зіпсувати життя всім, хто пручається його владі, переоцінює свої можливості та не має жодних моральних принципів.

В той же час, незважаючи на те, що в стрічці частково розкриті і такі митці як Павло Тичина, Михайль Семенко, Аркадій Любченко, Майк Йогансен, Володимир Сосюра, Остап Вишня, Лесь Курбас, Михайло Ялович, Іван Багряний, Раїса Троянker, героєм «Будинку „Слово» можна назвати Миколу Хвильового. Ще з перших кадрів фільму під час гри у волейбол і знайомства з Акімовим помітно, що саме Хвильовий — неформальний лідер. Він свободолюбивий, принциповий, проникливий, вміє згуртувати навколо себе потрібних людей, талановитий, і це визнає навіть партійна верхівка. Людина, яка не ведеться на пропаганду та не йде проти своїх цінностей. Якщо Акімов уособлення росії, то Хвильовий — найсильніша частина України.

Там, де з'являється Акімов, завжди кров та насилля, і це яскраво помітно в єдиному кольоровому фрагменті чорно-білого фільму. Там, де з'являється Хвильовий, — завжди сила, свобода та нескореність.

Решта головних героїв — це історії, які допомагають розкрити одних із найвидатніших особистостей українського мистецтва не лише як творців, а як звичайних людей: як вони взаємодіють, як поводитися з рідними, з коханими і коханками. Їхні діалоги живі, цікаві, наповнені — віриш кожному слову і ловиш себе на майстерно підібраних героях фільму. Головною спокусницею у стрічці є Рая Троянker (яка насправді не жила в «Слові»), в якій роман із слабохарактерним Сосюрою. Саме образ Раї додає стрічці

романтизму та ліричності, а подекуди й драматичності. Адже сильну та сміливу жінку, яка не боїться відкривати двері дружині коханця повністю оголена, не злякає невпевнений Акімов. Рая — чудова маніпуляторка та надзвичайно самовіддана жінка.

Впродовж всього фільму ми спостерігаємо певні метаморфози самого будинку та його жителів. Від «отримуєте все найкраще» до «отримають лише ті, хто оспівує партію». Це стосувалось як елементарної їжі, так і друку творів.

Від митців, які насолоджувались життям та творили, до усвідомлення того замкнутого світу, в який їх посіли. І поки комуś була не настільки смачна їжа — інші помирали від голоду. Куди кожного героя приведуть усвідомлення та моральні цінності? Які методи використовувала радянська влада для створення потрібної картинки? Який шлях від життя до усвідомленої смерті? Відповіді на всі ці питання дав режисер Тарас Томенко.

Але кожен знайде сам, за що зачепитись у фільмі: за майстерну операторську роботу, історію, драму чи улюбленого літератора.

І якщо 100 років тому рф знищувала митців, які жили у Будинку «Слово», то зараз вона фізично намагається зруйнувати саме «Слово». Нагадаємо, на початку березня Будинок «Слово» пошкодив російський снаряд, у багатьох вікнах вилетіло скло. Але наше «Слово» не зруйнувати. ■

Марина ОДНОРОГ

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Пам'яті Павла Майстренка

18 жовтня на 27-му році життя пішов від нас Павло Майстренко. Прекрасна молода людина, втрату якої ми боляче відчуваємо та суто по-людськи досі не можемо з нею змиритися. Він був співучасником наших починів, співрозмовником про документальні проекти, їхні перспективи та актуальність. З перших днів знайомства ми з радістю спостерігали, як Павло, слухаючи наші розповіді, відроджував знання про призабуті долі державних діячів і воїнів Української Народної Республіки, могили яких побачив на православному кладовищі на варшавській Волі. Він захоплювався постаттю генерала Марка Безручка та особливо генералів-одеситів — Всеволода Змієнка й Михайла Бондарівського.

Було приємно зустріти на нашому шляху молоду людину, яка розуміла та сама казала: «не знаєш історії — не пізнаєш себе». Ми могли передавати йому свої знання, а він був умілим слухачем. На наших очах Павло відкривав героїчне й трагічне життя дідів та прадідів сучасного покоління українців. Він став світлим прикладом юнака, який прагнув повернути рідним одеситам пам'ять про частину їхнього ества: їхню історію та героїв.

Павло Майстренко був людиною з потенціалом. Закінчив Одеський театральний-художній фаховий коледж (2014-2017), навчався в Одеському національному університеті ім. І. І. Мечникова, брав участь у програмі Szkoła lidera polonijnego (2018). З 2014 року був активним членом Одеського відділення Союзу поляків в Україні, брав участь у театральній студії ім. О. Фредра, займався відеозйомками, писав сценарії, співпрацював з багатьма організаціями та установами в Україні й Польщі. Два роки тому переїхав до Варшави, хотів вступити до кіношколи та співпрацював з одним із провідних польських телевізійних каналів. Одночасно в серпні 2020 року став співзасновником проекту «Південний Артпростір», спрямованого на розвиток творчого потенціалу українців, був задіяний у піонерському проєкті «Легенди одеських лиманів». Він був режисером фільмів, які здобували премії на кінофестивалях. Ми раділи, коли Павло підхопив і нашу ідею створити документальну стрічку про воїнів Армії УНР, похованих у Варшаві, радо допомагали йому та консультували документальний фільм «Україно, ось де Твої сини».

24 лютого цього року, коли росія з новою силою напала на Україну, в Одесі мала відбутися презентація його документального фільму про більшовицько-польсько-українську війну 1920 року. Через нинішні військові події він не зміг тоді полетіти з Варшави до рідного міста. Проте за три дні, виступаючи на польському телебаченні, сказав, що як українець не може залишити батьківщину, що вже зібрав речі та «хоче приєднатися до друзів, (адже його) вони чекають». Невдовзі він був у рідній Одесі. З огляду на стан здоров'я Павло не зміг потрапити до лав української армії, але до половини березня допомагав будувати барикади на вулицях рідного міста. І лише коли виявилось, що російського наступу на Одесу поки що не буде, повернувся до Варшави, де продовжив професійну діяльність та долучився до волонтерського руху. Був одним з тих, хто відправляв з Варшави допомогу на Схід України, на Донбас, для ППО Дніпра, Одеси і, як сам казав, — «нашої 28-ї мобілізованої бригади». Саме для неї пожертвував дрон, який придбав для зйомки документальних фільмів.

Дивлячись фільми, які озвучив Павло Майстренко, слухаючи інтерв'ю з ним, ми надалі чуємо його голос. І згадуємо наші розмови про поїздку в Пикуличі, зустрічі у Варшаві та місця, в яких ще нещодавно разом пили каву та балакали про нові ідеї й фільми про уряд УНР в екзилі, українську станицю в Каліші й кладовище воїнів Армії УНР у Стшалкові, про Варшавське повстання чи український Пласт. На жаль, це вже все минуло. Відпочивай, друже! Вічна тобі пам'ять!

Члени Ради проєкту «Живі в нашій пам'яті»

Відійшли...

З глибоким сумом прийняли ми вістку,
що відійшов у вічність

св. п. д-р Ярослав Грицковян

В особі Покійного українська вчительська громада втратила людину, яка залишила по собі безліч добрих справ. Як співзасновник нашого товариства він давав нам насагу до творчої праці на ниві українського шкільництва. Це вчитель вчителів. Автор шкільних підручників та методичних посібників. Його послідовність у праці у важкі і непрості часи давала змогу вистояти українському шкільництву у Польщі. Він дбав про творчу активізацію вчительського середовища та вчительські кадри. Висловлюємо найглибші слова співчуття родині. Вічна Йому Пам'ять!

Українське вчительське товариство в Польщі

З глибоким сумом повідомляємо, що 9 жовтня 2022 р. відійшов у вічність, проживши 93 роки наш коханий Батько, Дідусь і Прадідусь

бл. п. Іван Онишканич

Народився в Явірнику біля Команчі. Виселений з родинною до Малехова, звідки повернувся до Репеді. Разом зі своєю жінкою Ольгою вони прожили мирно 57 років, виховали четверо дітей та дочекалися 11 внуків і 4 правнуків. Людина великого серця, патріот, вірний читач «Нашого слова» поки здоров'я йому дозволяло, не пропускав жодної статті. Висловлюємо щире подяку всім, хто підтримував нас у тяжку хвилину молитвою і словом та провів з нами Покійного на місце спочинку. Тату, Дідусю, Прадідусю – вічна Тобі пам'ять! Діти з родинами

У 40-й день від дня смерті

*Кохана людина не вмирає,
Вона з нами лише перестає жити.*

Минуло 40 днів, як відійшов у вічність 9 жовтня 2022 р. на 93-му році життя Дорогий усім нам

бл. п. Іван Онишканич

Народився і виховувався у багатодітній сім'ї у Явірнику, що на Сяніччині. Його безтурботне і щасливе дитинство не тривало довго. У травні 1939 р. передчасно померла мати Параскевія, залишаючи у скорботі шестеро дітей. У горезвісному 1947 році разом з батьком Стефаном та сестрами і братами був насильно вигнаний із рідних земель та опинився у сьогодинському Західнопоморському воєводстві. Однак любов до Карпат була такою великою, що як тільки на початку 60-х років з'явилася можливість повернутися – він переселився на прадідівські землі до Репеді. Разом з дружиною Ольгою він виховав у любові до усього рідного четверо дітей: Ганю, Дарія, Єву та Миросю, передав любов до України і до української Церкви своїм 11 онукам та дочекався четверо правнуків. Бл. п. Іван Онишканич назавжди збережеться у нашій пам'яті як людина лагідного характеру та надзвичайної працьовитості, яка завжди тішилася повагою українців і поляків. Він усе життя цікавився подіями в Україні та молився за її кращу долю. Був вірним читачем тижневика «Наше слово», а потім місячника «Благовіст» та інших часописів, що з часом появлялися у Польщі. Дуже їх цінував та залюбки читав від а до я. До останніх днів свого активного життя читав з пам'яті своїм онукам патріотичні вірші та фрагменти вертепу Юрія Шкрумеляка, які вивчив ще у дитинстві. Тліні останки бл. п. Івана Онишканича спочили у могилі біля церкви у Репеді поряд із дружиною Ольгою, яку Бог покликав до себе на 8 місяців раніше. Нехай Карпатська земля буде Йому пухом! Вічна Йому пам'ять!

Єднаємося у молитві та висловлюємо щире співчуття дітям Анні, Єві, Мирославі та Дарієві, сестрам Марії і Юлії та братові Йосифу із сім'ями та усій родині

Ярослава Онишканич з родинною Данута Городецька-Котис з чоловіком Любомира Тхір з сім'єю

▲ Іван Онишканич з дружиною Ольгою

Chcesz pomóc Ukrainie, a nie wiesz jak?

**Ваші знайомі питають, як можна допомогти Україні зараз?
Ми зібрали кілька інституцій і організацій, які варто підтримати.
Подаємо польською мовою, щоб ви могли показати їх друзям-полякам.**

Związek Ukraińców w Polsce (ukraincy.org.pl) zbiera pomoc finansową na rzecz Ukrainy oraz pomoc uchodźcom wojennym z Ukrainy. Nie zbieramy innej pomocy humanitarnej (odzież, żywność, środki medyczne).

Pomóż Ukrainie wpłacając darowiznę na wydzielony rachunek bankowy:

Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Główny, ul Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto PLN: **PL 91 1160 2202 0000 0005 1892 0357**

Konto EURO: **PL 03 1160 2202 0000 0005 1909 3922**

Konto USD: **PL 56 1160 2202 0000 0005 1909 4617**

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. Stanisława Żaryna 2a, 02-593 Warszawa, z dopiskiem Pomoc Ukrainie!

Ścisłe współpracujemy z **Ukraińskim Domem** w Warszawie: ukrainskidom.pl.

Na tej stronie można: ■ zgłosić realną pomoc uchodźcom ■ zgłosić swój udział jako wolontariusz ■ przekazać pieniądze na pomoc Ukrainie lub uchodźcom

Ukraiński Dom: całodobowa gorąca linia +48 727 805 764

Darowizny można dokonać w formie przelewu na podany nr konta:

Fundacja „Nasz Wybór” ul. Zamenhofska 1, 00-153 Warszawa **PL 39 1440 1387 0000 0000 1295 6509** Swift: BPKOPLPW

#RAZEM_POMÓŻMY_UKRAINE – Szczeciński oddział Związku Ukraińców w Polsce prowadzi zbiórkę i apeluje o wsparcie do wszystkich chętnych osób.

Nr konta: **20 1090 1492 0000 0001 4312 2731** z dopiskiem „dla rannych” lub „dla dzieci”.

Komitet Społeczny „Razem z Ukrainą”, ul. Leśna 1, 11-200 Bartoszyce

Nr rachunku **35 2030 0045 1110 0000 0338 2350**

Fundacja UNITERs (United Volunteers) – apteczki, leki, środki pierwszej pomocy, kamizelki kuloodporne – zrzutka.pl/dlaukrainy NIP: 5242913528 KRS: 0000881474 PLN **PL: 55 1090 1841 0000 0001 4887 5552**

Narodowy Bank Ukrainy zdecydował o otwarciu specjalnego konta do zbierania funduszy na wsparcie Sił Zbrojnych. Decyzja ta została podjęta w związku z wprowadzeniem w Ukrainie stanu wojennego i zbrojną agresją Federacji Rosyjskiej.

Szczegóły oficjalnego konta specjalnego **UA843000010000000047330992708:**

Konto jest wielowalutowe.

Konto PLN:

BENEFICIARY: National Bank of Ukraine BENEFICIARY BIC: NBUA UA UX

BENEFICIARY ADDRESS: 9 Instytutska St, Kyiv, 01601, Ukraine

ACCOUNT NUMBER: **PL91113000070080239435200002**

BENEFICIARY BANK NAME: Bank Gospodarstwa Krajowego BENEFICIARY BANK BIC: GOSKPLPW

BENEFICIARY BANK ADDRESS: Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa, Polska (temporary address: Chmielna 73, 00-801 Warszawa, Polska)

PURPOSE OF PAYMENT: for ac 47330992708

Come back alive. Organizacja w Ukrainie, która współpracuje bezpośrednio z dowództwem i personelem jednostek wojskowych, kupuje kamery termowizyjne na podczerwień, google noktowizyjne, opatrunki hemostatyczne itp.

IBAN Code (Euro) **UA093052990000026004025029786**

IBAN Code (US Dollars) **UA173052990000026009035028620**

JSC CB „PRIVATBANK”, 1D HRUSHEVSKOHO STR., KYIV, 01001, UKRAINE Bank SWIFT-Code PBANUA2X

Nasze Slovo

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogłoszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyra, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny** – Valeria Kirikova, **redaktor techniczny** – Olga Michalik, **prenumerata, reklama** – Lesia Korostelevycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielski Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniński (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2300 egz.

Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zgodne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalną pozycją Ministra wewnętrznych spraw ta administracji.

**Greko-katoliцька спільнота в Ельблонзі будує нову святиню.
З цієї метою проводимо різні заходи, щоб зібрати кошти.**

Від імені спільноти греко-католицької парафії Народження св. Івана Хрестителя в Ельблонзі парох о. митрат Андрій Сорока просить про вплати:

Parafia Grekokatolicka w Elblągu, ul. Poznańska 2a

Bank PeKaO S.A. I oddział w Elblągu nr konta: 87 1240 1226 1111 0000 1404 5318